

Johann Cothmann Johann Reinboth

Disputatio Inauguralis De Catechesi Veterum

Rostochii: Kilius, 1645

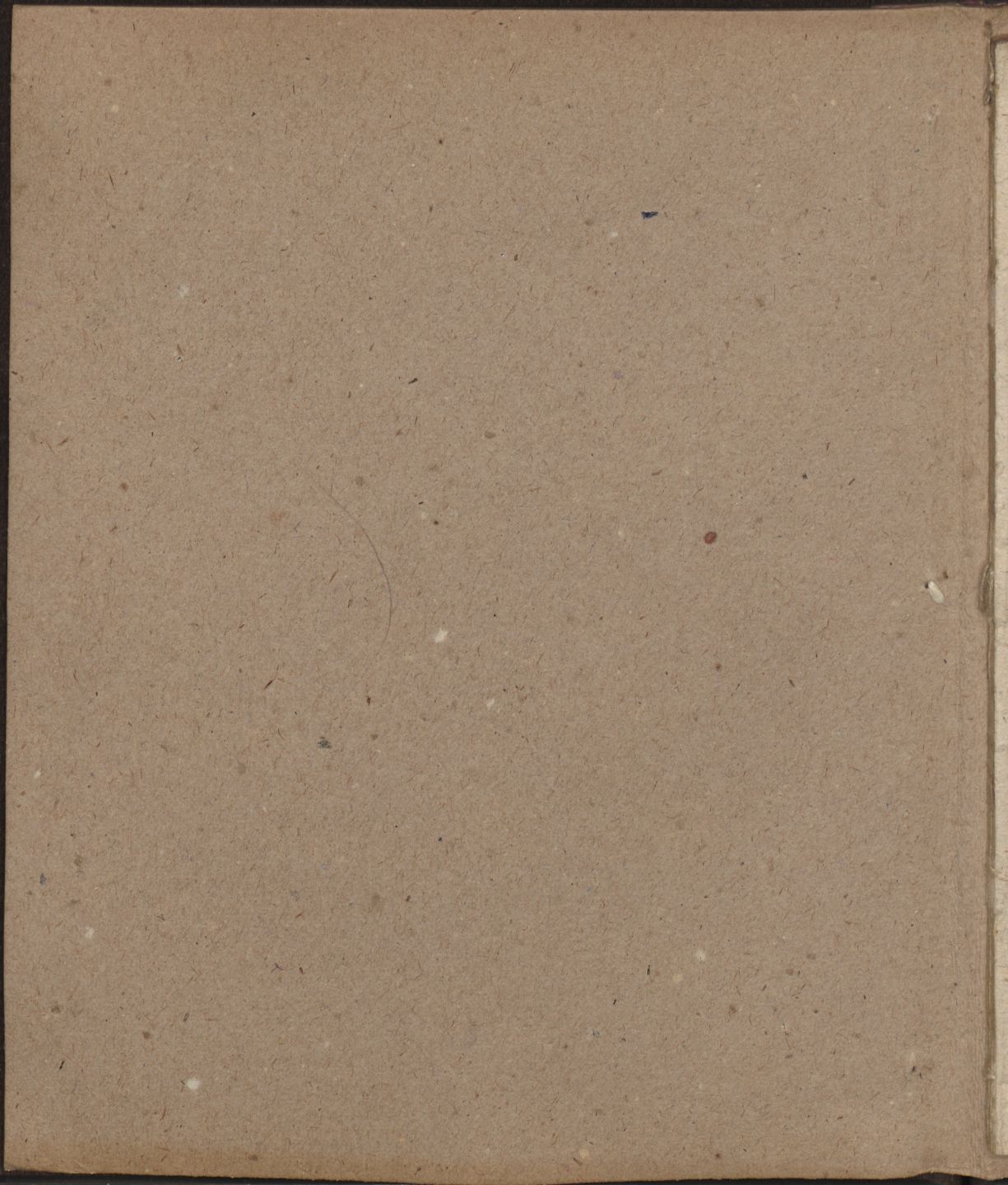
<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn738042145>

Druck Freier Zugang

Verf.: J. Reinboth

F. Cöthmann 1a Programm +
R. U. theol. 1645. disp. inaug.

DISPUTATIO INAUGURALIS
De
CATECHESI
VETERVM,

Quam
Permissu

Amplissima Facultatis Theologicae

Pro Consequendo in Theologia
supremo Gradu,

PRÆSIDE
VIRO

Admodum Reverendo, Excellentissimo

DN. JOHANNES COTHMANNO,

S. S. Theol. Doctore, Professore publico,
& p. t. DECANO,

Publicè

*Ad diem 17. Julij horis ante- & pomeridianis
proponit*

M. JOHANNES KEJNBORSH

Illust. Ducis Sleswic. & Holsat. Su-
perintendens generalis & Con-
cionator Aulicus.

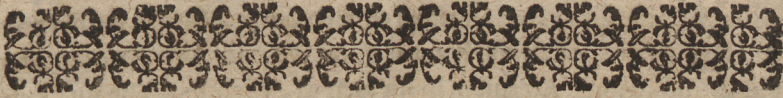

ROSTOCHII,

Typis NICOLAI KILII, Academia Typographi.

ANNO M, DC. XLV.

Σὺν Θεῷ

THESIS I.

Octrina facili & compendiosa Methodo incipientibus tradita Ecclesiasticis Scriptoribus Catechesis vel Catechismus dicitur.

2. Utraq; Vox Originæ græca est; latinitate autem, sicut multa alia, quæ κησὶ græcæ, χησὶ verò latinæ sunt, donata est.

3. In Bibliis non occurrit in abstracto, neq; frequenter apud profanos Autores. Habet eam tamen Porphyrius in init. ὀμηρικῶν ζητημάτων, ubi παιδικῆς κατηχήσεως meminit.

4. Neq; Verba κατηχεῖν, κατηχίαν gentilibus usitata fuisse in priori super Novum Testamentum Editione existimavit Erasmus, quæ tamen ideò rectè admonuit Guilielmus Budæus, uti ex ipsis Erasmi Epistolis lib. 1. Ep. 6. f. 14. videre est, qui ideò in posterioribus editionibus, emendavit Lucianus enim ea utitur in Lucio sive Asino, ἐμὲ δὲ ἀπέδωκεν ἀπελευθέρῳ πνί τῶν ἑαυτῆ νεανίσκων καὶ ἔπει κατηχεῖν, ὅσαι παιῶν μάλιστα ψυχαγωγεῖν αὐτὸν δυναίμην. Ridiculè facit Lucianus puerum Asini Catechistam.

5. In Novo fœdere sæpius reperitur, & quidem apud Lucam cap. 1. v. 4. ἵνα ἐπιγνώσ περὶ ὧν κατηχήθησ λόγων τὴν ἀσφάλειαν ut agnoscas certas esse res, quæ auditione (ut Junius & Tremellius) accepisti (velut Vulg. quo agnoscas eorum de quibus edoctus fuisti) certitudinem. In Actū cap. 18. 25. κατηχόμενον τὴν ὁδὸν τῆ κυρίσ, qui erat institutus in via Domini, Et cap. 21. 21. κατηχήθησαν δὲ περὶ σῆ ὅτι δασεασιαν δασὸ μωσέωσ Audiverunt autem de te ex aliorum sermone te defectionem à Mose docere. In Epistolâ ad Romanos c. 2. 18. ἐκ τῆ νόμου κατηχόμενον, ex lege institutum. Ad Galatas c. 6. 6. κηωνεῖτω δὲ ὁ κατηχόμενος τὴν λόγον τῶ κατηχῶντι communi-

cer autem qui instituitur in sermone eum eo qui se instituit, omnia bona. Deniq; in 1. ad Corinth. 5. 14. v. 19. *ἵνα καὶ ἄλλας κατηχήσῃ* ut alios instituat. An autem in his locis in eâ significatione quâ Vulgò inde Vox Catecheseos gaudet sumatur, dubium est.

6. Viri quidem magni nominis in locis thesi 5. citatis Emphaticam hanc significationem urgent, qua putant significare rudimenta doctrinæ Christianæ vivâ voce vel proponere & quidem per Quæstiones apud Catechumenos vel discere eadem à Catecheticis. Unde ubicunq; hæc vox occurrit statim in Emphasi enodanda sibi placent & veterum Catechistarum & Catechumenorum mentionem faciunt.

7. Verum ut ingenuè fatear quod res est, nullus locus potest, in sacris monstrari, ex quo hanc strictam & specialem hujus vocis significationem Patribus usitatam elicient.

8. Hugo Grotius in annotationibus ad Lucam f. 196. de generali institutione quæ ante Baptismum inceperat Theophylus, vocem interpretatur, videturq; Oppositionem urgere, quod *καθεξῆς* opponatur *τῇ κατηχήσει*, quæ generaliter *καὶ παχυμερῶς* & ut Philosophi loquuntur *ὡς ἐν τύπῳ* tradebat JESUM venisse, fecisse miracula multa, damnatum à Pontio Pilato &c. Verum præsupponit *κατηχέειν* hoc loco sensu Patrum sumi, quod Philosophis est principium perire. Neq; Vox *καθεξῆς* id evincit, neq; quæ ex f. 541. ab ipso citantur ad locum Lucæ faciunt. Posterioribus enim temporibus à Scriptoribus Ecclesiasticis hanc vocem specialius sumptam fuisse etiam iis constat, qui mediocres tantùm in literis progressus fecere. At quod in Luca hujus rei vestigium extet, nondum hæcenus mihi persuaderi passus sui. Ex Cap. 21. v. 21. constat, ipsum *κατηχήθῃσαν* usurpasse generaliter pro quacunq; informatione, ut etiam, Erasmus f. 152. locum Capituli 18. huc adjungat, Lucamq; *κατηχῆθῃ* usurpasse aiat pro rescivit, sive edoctus est, non de fidei mysteriis agens sed de præfecto. Non enim Catechumenus Apollo erat, sed Vir præter Eloquentiam potens in Scripturis imò Doctor diligens v. 25. qui & libere in Synagoga docuit v. 26. & noverat baptismum Johannis v. 26. Quomodo autem probabit Grotius aliter in aliis locis Lucam sumisse?

9. Neq; Magdeburgenses *Centur. 1. l. 2. cap. 7. f. m. 211.* ex cap. 6. ad Gal. probabunt, quod Catechesin Veteres tradiderint. Generale enim

enim Pauli Præceptum est omnes Galatarum Auditores concernens, neq; aliud hoc vult, quam quod alibi dixerat 1. Cor. 9. v. 11, 13, 14. Et Christus Matth. 10. v. 39. & Luc. 10. v. 7. Ab Ethnicis etiam contemptum, apud quos si Discipulus Magistrum non aleret, impius censebatur. Rectè ergò Lutherus: *Der vnterrichter wird/der ihelle mit dem/der jhn vnterrichtet.* Videatur idem Lutherus in Commentario super hanc Epistolam, & Osander in N. T. f. 537.

10. Vidit hoc etiam Theodorus Beza in notâ sui f. 231. à quo tamen in eo dissentimus quod *κατηχῆσαι* Luc. 1. 4. propriè de primis rudimentis dici, & in I. ad Corinth. 14. specialem vocis significationem occurrere asserat.

11. Putat quidem f. 154. Beza, maluisse Paulum dicere *κατηχῆσω* quam *διχοδομήσω* ut Corinthiorum fastum deprimeret, & ostenderat, se comparatum esse ad infimum etiam quidvū, nimirum ad rudes & imperitos primū religionū elementū imbuendos.

12. At ex Versu 16. colligitur, informationem hanc ab Apostolo referri ad illos etiam, qui sacrā coenā utebantur, de quibus quod loco citato agatur, Beza concedit, quibus tamen non prima rudimenta sed & alia proponebantur, imè quod posterioribus temporibus distributioni Coenæ, qui primis religionis Elementis imbuabantur, non interesse debuerint, infra prolixè demonstrabo.

13. Ex connexionem sanè & ex Versu 13. hujus Capitis patet, Apostolum loqui de ejusmodi institutione, quæ inter publicos conventus tota præsentē Ecclesia facta fuit, & quando Coena distribuebatur. Pro cuius rei declaratione elegantissimus est locus apud Justinum Apologia quæ in Editionibus posteriore loco ponitur, quæ cum genuina facies priscae Christianæ simplicitatis ab antiquissimo ferè qui quidem hodie extat, scriptore, eodemq; Christi martyre ob oculos ponatur, scopusq; Pauli XIV. illustretur, nostraq; solutio declaretur, illum hic legi volui.

14. Solū qui dicuntur die omnium qui vel in oppidū vel ruri degunt, in eundem locum conveniunt: Et Commentaria Apostolorum aut scripta Prophetarum, quoad tempus fert, leguntur. Deinde quiescente lectore Praes Orationem habet (procul dubio explicens Scripturam, quod Apostolus v. 3. & seqq. Prophetiam ac *προφητείην* vocat, non prædictionem

nem futurorum sed Interpretationem Scripturæ) *sub hæc consurgimus
una omnes & preces fundimus* [qua de re Apostolus agit in *versu 13. & 14.*
Quapropter qui loquuntur linguâ, oret ut interpretetur. Nam si o-
rem lingua, Spiritus meus orat, sed intelligentia mea est infructuosa.
Quid est igitur? Orabo Spiritu, sed orabo etiam intelligentia. [Precibus ergo locus
relictus de quibus Tertull. Apolog. cap. 39. Chryf. Hom. 2. in Matth.
& Hom. 18. in 2. ad Cor. August. Epist. 59. & 107. neq; cantiones ne-
glectæ, cujus rei etiam Plinius in Panegyrico testis esse potest.] *Peractis
precibus panis affertur, & Vinum & Aqua* (quæ ex ritu in primitiva Ec-
clesia cum Vinò miscebatur ἀδιαφορικώς.) *Et præses similiter, quantum
potest preces & gratiarum actiones fundit, populurq; faustâ acclamatione*
(quod postea etiam Chryf. hom. 2. de Laz. Hier. Epist. 2. & Augustinus de
doctrina Chryf. c. 10 factum) *approbat, at dicit Amen.* [Paulus v 16. be-
nedictionis meminit & gratiarum actionis ad quam Idiota etiam Amen
dixerunt *Εὐλογία & εὐχαριστία* Pauli procul dubio respicit ad pri-
mam Coenæ Institutionem, ubi Dominus noster cum institueret Sacra-
mentum sacratissimæ coenæ *εὐλογήσας καὶ εὐχαριστήσας ἐκλασε τὸν
ἄρτον* gratis DEO actis fregit panem & distribuit, nobis hoc ipso Ex-
emplum præbens imò injungens, ut cum idem Sacramentum admini-
stramus, DEO gratias agamus. Videatur Chryfost. Homil. 16. in
Matth. Unde ipse Paulus 1. Cor. 10. v. 16. *ποτήριον τῆς εὐλογίας* Coe-
nam vocat, ex quibus Patres etiam hoc Mysterium ita vocarunt Cyril-
lus & Maximus & *εὐχαριστία* est Eusebio l. 5. cap. 26. imò Syro, Ignatio
Epist. ad Smyrnenes, Iren. & Orig. contra Cellsum Tom. 8. Cypr. de
lapsis &c.] Hinc Distributio fit Eorum in quibus gratia sunt acta & par-
ticipantur ab unoquoq; presente, absentibus autem per Diaconos mittun-
tur. Cæterum fortunatiores & qui volunt pro suo quicq; arbitrio quan-
tum visum est contribuunt, [quod collectum Tertull. depositum pietatis
vocat, quod egenis alendis humendisq; & pueris ac puellis re ac paren-
tibus destitutis, jamq; domesticis senibus, item naufragis & si qui in-
metallis, & si qui in Insulis vel custodiis, duntaxat ex causa DEI sectæ,
alumni confessionis suæ sunt. vid. Iren. etiam] *apud præsidem depo-
nitur & ipse inde pupillâ & viduâ opem fert, & qui propter morbum vel
aliam causam egent, qui quoq; in vinculis sunt & peregrè advenientibus
hospitibus, & ut simpliciter dicam, ille omnium indigentium curator est.*

15. Pro:

15. Propriè ergò κατηχῆν informare, instruere, docere (unde Hesychio κατηχῆμεν & informatus) sive apud rudiores, sive doctiore & perfectiores fiat in sacris significat, neq; existimo apud profanos Scriptores aliter usurpari, ut non negem, si deductionem Vocis spectes, informationem quâ Doctor in coram voce Auditorem informat, significare. Ex κατὰ enim & ἡχ & deducitur, quod voce Tulliana (*lib. 1. Officiorum* circum sonare aut auditione percipere *l. 2. de Natura deorum*] non in commodè redditur. Inde *Clemens Alexandrinus lib. 1. Paedagog. f. 127. lib. 2. c. 11. in fine & lib. 6. ἐρωματ. fol. 616. ait: Catechesis est qua per auditum suscipitur institutio.*

16. Quia autem in primitiva Ecclesia illi qui nomina dabant Christianæ Religionis oretenus, ut præter citatum *Clementem, Gregorius Nazianzenus de Paschate, & Chrysostomus Homil. 61. ad populum Antiochenum* habet, docebantur, illisq; summa doctrinæ Christianæ capita, eaq; ad vitam piam necessaria κατὰ ἡχ & proponebantur, factum fuit, ut hunc actum, fidem Christianam docendi, specialiter κατηχῆν vocarent, doctrinam autem ipsam fidei & pietatis Catechesin (non aliter ac apud Philosophus ἀκρόασις sumitur pro doctrina ἀνεσαρματικῆ) Doctores autem κατηχητῆς, κατηχιστῆς, καὶ κατηχήσεως διδασκάλως teste *Hieronym. de scriptoribus Ecclesiasticis*, Doctores audientium *Cypr. Epist. 26;* auditores, autem Catechumenos. Vocalis enim traditio semper aliquid latentis energiæ habet, & efficientior est, altiusq; præcepta infigit auditorum mentibus, & attentiores discentes reddit. Præterea ea Doctorum solet esse ratio, ut plurimorum & inter illos rudiorum maximam habeant rationem. Hi autem cum rarius legere norint, illos διὰ τὸ ἐρωματ & διδάσκων & κατηχῆν debuerunt Ecclesiarum Præpositi.

17. Dum ergò *Benedictus Aretius in Commentario ad Lucam* idè prima Elementa doctrinæ Catechesin vocata putat, quod olim visum fuerit nefas esse mysteria literè committere, sed voce tantum tradi, quod *Cæsar etiam de Druidibus* scribit, non uno modo errat.

18. Druides qui fuerint notum est, divinationibus (versibus proculdubio inclusis, quod per frequens erat Magis uti vel ex unico *Virgilij* loco — Carmina &c. patet) scil. toti dediti, teste *Cicerone lib. 1. de Divinat.* ut ipsorum sacra ab ipsis Ethnicis prodigiosa habita fuerint teste

Plinio

Plinio lib. 30. Cap. 1. diræq; immanitatis à Tiberio ideo (Augustum enim hæc interdixisse civibus Sueton. in Claudio, Claudium autem comprehensisse, Aurelius Victor fol. 51. tradit) abolita l. 1. & lib. 16. in fine & Vopiscus in Aureliano ostendit f. 212. Quis autem Aretium docuit Martyres, Doctores & Episcopos in Catechesi sua denominanda Druides, illorumq; mores respexisse?

19. Concedo equidem Druides sacra & mysteria minimè Voce prodidisse, cum id rotundis Verbis *Cæsar & Pomponius Mala lib. 3.* afferant. *Clam enim ait Mela, & diu vicenū annū in specu aut in abditi salibus docuerunt. Unum ex ijs quæ præcipiunt in Vulgus effluit videlicet, ut forent ad bella meliores, æternas esse animas.* At quid hoc ad nostram Catechesin? Quamplurimi Ethnicorum sacra opertanea uti Plinius, & Operta uti Flaccus vocat, habuerunt, cum quibus tamen summam doctrinæ Christianæ velle conferre tantum non impietatis est. Pythagoras sua *ὑπόρρητα* habuisse Jamblichius olim monuit. Peripateticorum *ἀκροάσις* non in Vulgus notas Scherbius eruditè urfolet, docuit. De alijs ex Herodoto, Plutarcho. Diodoro Siculo Arriano & Livio facillè idem possemus monstrare, si ad nostram thesin faceret. Verum ut dixi nihil ad doctrinam Catechetica.

20. Forte Aretius putavit Catechesin Veterū Mystera ipsa statim Catechumenis tradidisse? (quod etiam proculdubio ipsum in erro rem induxit) Absurdus si Vocera *μυστηρίων* sensu Patrum sumserit. Verum scilicet est, ut apud Cyrillum in Procatechesi legere est non fas fuisse Catechumenis sacra Mystera *περιηχηθῶν* i. e. Voce circumsonante audire. Verum Mystera Patres contradistinxerunt Doctrinæ Catecheticae, & Ecclesiae Sacramenta remq; & baptismi & coenæ denotarunt, ut ex Justino, Chrysof. Naz. Orat. colligitur. Et apud Epiphanium in fine Operis ubi instituta Ecclesiae ponuntur, ita legas: *τὰ ἄλλα μυστήρια περιλουτρῶν καὶ ἐνδοξῶν μυστηρίων ἐπιτελεῖται* hoc est, Alia Mystera de lavacro & interioribus mysteriis peraguntur. Ubi Mystera appellantur in genere omnia Sacramenta.

21. Inprimis apud Cyrillum hac de re clarissimus est locus in Prolegom: *De Mysterijs presentes si sint Catechumeni clarè non loquimur: sed saepe multa dicimus eadè, ut qui norunt fideles intelligant.*

22. Cæsar sanè non Aretij sed alias causas allegat, cur non fas existimarint versus literis mandare, scil. *ne in Vulgum disciplinam efferrent,*
neq;

neq; illi qui discerent, memoria confisi, minus memoria studeverent, quod cum nostra Catechesi non convenit.

23. Tantum enim abest, ut invidet DEUS hominibus, vel arceat quemq; à salutari agnitione, ut ideò Ecclesiam supra montem positam voluerit, *Matth. 5. v. 14.* sonumq; exire in omnem terram ad *Romanos 10. v. 8.* omnesq; juxta *1. c. 2, 14. priorù ad Timotheum* homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.

24. Neq; tam memoriæ, quam ipsis DEI oraculis & promissionibus fidendum, sacra Christiana exigere sanctissimi Patres noverant. Non enim Christianorum sacra ad memoriam recolendam ducunt, sed ad fidem & bona opera.

25. Tandem cum ipse DEI Spiritus mysteria [sensu scripturæ] Christianorum in literas referri voluerit, cujus ductum secuti Amanuenses, fide bona, Christi doctrinam literarum monumentis consignarunt, & ad gratam posteritatem, non sine summa DEI providentia, propagarunt, quâ conscientia Aretius dicere poterit, Elementa doctrinæ ideò vocata Catechesin, quod olim visum fuerit nefas esse mysteria literis committere, cum Martyres & alij Doctores etiam *κατὰ νόμον* Apostolos secuti fuerint, & non tantum Apologetica sed & Catechetica scripta nobis reliquerint.

26. Post Apostolos primum locum sibi vindicare videtur, Herimas (qui putatur idem, cujus mentionem facit Paulus *Rom 16. v. 14.*) qui teste *Eusebio lib. 3. cap. 3.* Elementares Isagogas scripsit, quas Latinis ignotas ait Hieronymus, in quibus Pastoribus voluit tradere certam formam, juxta quam Principia fidei rudioribus proponerent.

27. Post Pastorem in Historia Ecclesiastica reperitur, *Dionysij Corinthij Epistola ad Lacedæmonios κατὰ ὀρθόδοξον* Orthodoxæ doctrinæ insignita uti habet *Nicephorus lib. 4. c. 8.*

28. De *Pantano* refert *Eusebius lib. 5. c. 10.* quod propter multa rectè facta & Virtutes eximias tandem Scholæ Alexandrinæ (in qua quod Catechesin docuerit, infra, dicam) præfectus fuerit, qui tum sermone coram tum scriptis divinorum institutorum & religionis thesauros hominibus proposuit.

29. Pantani Discipulus fuit *Clemens Alexandrinus*, qui tres libros nomine *Pedagogi* scripsit, quos quod ad Institutionem Catechetica

B

accom-

accommodari testatur ipse lib. 3. *ερωμάτων* (ut præteream *Theopbilii* tres Institutionum & *Origenis* libros περὶ δέχων.)

30. *Cyrillus* Hierosolymitanus undecim ad minimum [octodecim vulgo numerantur] Catecheses publici juris fecit, quò etiam referri videntur libri *κατοτηρώσεων* uti enim extitulo colligitur qui ex 1. *Tim.* 1. 13. desumptus est, vult *Clemens* ostendere in his formam sanctorum Verborum in singulis articulis fidei. *Augustinus* deniq; , ut tacetam que in *Nazianzeno*, *Chrysofomo* & *Basilio* hac de re extant documenta, Catechesin, ejusq; methodum XXVI. capitibus complexus est, misitq; ad *DEO gratias Carthaginensem Episcopum*, quæ in Tomo IV. operum *Augustini* titulo *Homilia de Catechizandis rudibus* extat.

31. Hactenus de VOCE, illisq; qui Catechesin imprimis scriptis illustrarunt, vidimus, ordinis ratio postulat, ut de Authoribus Catecheseos aliquid addamus.

32. Et certe *DEUS* ut bonorum donorum omnium *Jac.* 1. v. 17. autor & Pater, ita & Catecheseos est. Imo si rem exactius excutere vo-
lerimus, ipse primus Catecheta constituendus, qui post lapsum *Protoplastos* instituit. Tantum scilicet ipsis reliquit, ut legis opus scriptum maneret in cordibus teste *Paulo* ad *Rom.* 2. 15. qua ratione *Decalogi* fundamenta proposuit, *Symbolumq;* fidei in *Protevangelio* exhibuit *Gen.* 3. v. 15. quod cum *Messiam* promitteret, *Adam* cum omnibus fidelibus posteris fide apprehendit, promissionesq; inibi contentas sibi applicavit, & ita per gratiam *Domini Jesu Christi* credidit salvari *Act.* 15. 11. 31. Quæ fides tenerrimum desiderium in ipso & posteris excitavit, ut quod de *Simeone* *Luc.* 2. v. 25, ipsum expetiisse vel desiderasse consolationem *Israel* & alijs v. 38. id *Lucæ* 10. v. 23. 24. plerisq; tribuitur: Dico vobis multos *Prophetas* & *Reges* cupivisse videre quæ vos videtis, quod desiderium nihil aliud fuit quam fiducialis ad *Deum* *Oratio* *Psalmo* 10. v. 2. Non tantum igitur hoc desiderio *Messiam* expetebant, sed & omnia bona à *DEO* petebant. Semper enim ad promissiones *Abrahamo* & *Jacobo* factas respiciunt, & propter illas ut pote *Messiam* proponentes & includentes, exaudiri, & omnibus bonis ornari firmiter sibi persuadent.

33. In hac Veteris Testamenti exordiali Catechesi, an Sacramentorum à *DEO* ratio fuerit habita, dubitari posset. *Jacobus Arminius*
in

in Disputationibus suis privati, in quodam Corollario, ita hac de re differit. I. ait Verisimile est Ecclesiam à primæva post lapsum promissione & reparatione ad Abrahami usq; tempora Sacramenta sua habuisse, quanquam illorum expressa in Scripturâ non fiat mentio. II. Quæ illa fuerint audacius affirmare esset, si tamen quis dicat, primum fuisse oblationem infantû recensenti coram Domino eodie, quo mater purificabatur à partu; alterum ad usum Sacrificiorum & ad spersionem sanguinû probabilitate non caret. Hæc Arminius.

34. Verum cum hæc omnia audacius extra Scripturam & traditionem dicantur, eâ facilitate contempnuntur quâ asseruntur. Sacrificia post lapsum in usu in Ecclesia fuisse, novimus, quæ, nisi è *Ἰεροσολέων* accusari & damnari debuissent Ecclesiæ Cives, à DEO procul dubio fuere mandata & præscripta, ususq; inculcatus (de posterioribus enim temporibus, ubi cum Circumcisione & Agno Paschali & alijs, Ecclesiæ fuere à DEO per Moysen commendata, nullum est dubium) sed an Sacramenta propriè dicta debeant & possint vocari, quæ gratiam vel contulerint vel consignerint, hujus loci non est explicare, neq; quicquam ad materiam præsentem facit.

35. Nonnulli alia etiam in Veteri Testamento, post lapsum ad fundamentalem pietatis informationem pertinuisse malunt, septem Noæ Præcepta, ad quæ Act. 15. etiam respici existimant, quibus tamen subscribere non possumus. Hæc enim cum non diversa sint ab ijs quæ ex jure naturæ fluunt, non tantum hæc septem, sed & alia, Noæ posteritati fuere commendata, ex quibus peccata agnoscere, & juxta quæ vitam piam conformare debebant, ut non opus habeamas, ex nugis Rabinicis Theses nostras complere. Si quis tamen de his nonnulla voluerit, adeat *Valentinum Schindlerum in Rad. 115 f. 1530.* & *Wilhelmum Schickardum in Bechinath Happeuschim f. 84.*

36. Quæ Protoplastis à DEO fuere proposita illa etiam posteris fideliter viva voce tradiderunt. Et hæc partim domi, partim in Scholis, partim in Conventibus publicis, præsertim die Sabbathi, & postea in Festivitatibus solennibus, à parentibus vel familiarum præsidibus, imprimis primogenitis, Prophetis & Sacerdotibus fuere inculcata.

37. Parentum munus fuisse, Exemplo Abrahami probatur. De eo enim ipse DEUS Gen. 18. 19 testatur, quod has partes sibi commissas expleverit. *Nam agnovi eum, ait Dominus, ut cum præceperit filiis suis &*

familie sue, post se, etiam observent viam Jehova exercendo justitiam & jus,
atq; præset DEUS Abrabamo, id quod promisit ei.

38. Quod postea præcepit DEUS Deut. 6. 6. Et erunt Verba ista
quæ ego præcipio tibi, hoc die in corde tuo. Addatur locus Exod. 12. 24. 26.
c. 13. 8. in primis Psalmo 78. 5. ex versione Junij & Tremel. Aperiam quæ au-
divimus ac cognovimus, ut majores nostri narraverant nobis. Non celabi-
mus filios eorum generationem posteram. Nam statuit testimonium in Ja-
cob, & legem posuit in Israel, cum præcepit majoribus nostris nota facere
filijs ipsorum ut sciant generatio posteram, filij nascituri surgentesq; enarrent
filijs suis, ut ponant in DEO spem suam, neq; obliviscantur actionum DEI
fortis, sed præcepta ejus custodiant.

39. In Novo autem fœdere Spiritus Sanctus repetit, injunxitq;
majoribus ad Eph. 6. p. 4. Educate liberos in *παιδεία κυρί & δεσποτῶν κυρίου*.
Iude bonè Augustinus alicubi. Quod est Ecclesiasta in templo, id paren-
tum est liberos docere domi suæ. Huc Magdeburgensis cent. 1. 2. referunt
quod Paulus congregationis quæ sit in domo Aquilæ & Priscillæ Rom. 16.
mentionem faciat, & Nymphæ ad Colof. 4. philemonis in Epist ad phi-
lemonem, quas Ecclesias scholas domesticas vocant.

40. Fecit id Leonides Pater Origenis teste Eusebio lib. 6. cap. 2. &
Nicephoro lib. 3. c. 2. qui statim filium divinis imbuere literis. Illi enim
prima cura fuit, ut filius & *παιδευόμενος*, sed iusta operâ, una cum accuratio-
ribus disciplinis eas addisceret. Cum parentibus conjungo suscepto-
res, quos hæc in re conjunxit Synodus Arelatensis c. 19. parentes filios suos
& eos quos de fonte lavacri suscipiunt, erudire summopere studeant, illi
qui eos genuerunt, & eî a Domino dati sunt; isti quia pro eî fidejussores ex-
sunt. In Concilio Moguntino Can. 47. eadem cura compatribus deman-
datur.

41. Neq; Nutricum opera fuit rejectâ, ut etiam Basilius non
sibi dedecori fore existimet, quam operam hoc in studio nutrix Mar-
cina impenderit, narrare. Verba Baslij in Epistol. 75. hæc sunt: Fidej
nostra quæ poterit esse evidentior probatio, quam quod a nutrice beata for-
mina, quæ ex vestro gremio progressa est (Marcinam dico, illam istam)
educato sumus, à qua & beatissimi Gregorij Verba, quæ memoria beneficio,
adhuc usq; etatem servata ipsa retinuit, edocti sumus, quibus illa nos adhuc
infantes, tanquam pietatû dogmatibus finxit ac formavit.

42. Præterea in Scholis publicis à Præceptoribus & Magistris hæc
fundamentâ fuisse proposita quis dubitabit? Hæ enim sunt Officinæ
pictæ.

pietatis, quibus hæc fundamenta inculcanda, denegare, est ipfas evertere. De his primò cum filijs Prophetarum 2. Reg. 4. 38. c. 6. fuit actum. Huc Synagoga Judæorum pertinent, quarum in N. Testamento sæpè fit mentio Matth. 9. v. 18. 23. Cap. 12. v. 9. Cap. 6. v. 2. Matth. 13. v. 54. Marc. 1. v. 23. Cap. 3. v. 1. Cap. 6. v. 2. Luc. 4. v. 15. 28. 44. Johan. 9. v. 22. Cap. 12. v. 42. Act. 13. v. 5. Christiani autem Judæorum Synagogas, quod & de gentibus dicendum, in Scholas Christianas commutasse existimari potest. Paulus enim in Schola Tyranni cujusdam Corinthi, disputasse & suos discipulos erudiisse dicitur. Act. 19. 9.

43. In Ecclesia primitiva itidem Scholas publicas fuisse Catecheticos affirmat Eusebius De Pantano (qui tempore Commodi vixit) narrat, quod Vir omni humaniore literaturâ præstantissimus, institutioni Christianorum præfectus fuerit, quæ quidem in illo loco Consuetudine ab antiquis temporibus ducta, sacrarum literarum schola habebatur, quæ est ad nostram usq; ætatem continuata, quam sanè ab hominibus, cum politiore doctrinâ & Eloquentia mirâ instructâ, tum sacrarum literarum studio probè exercitatis frequentatam accepimus.

44. Successor Pantani Clemens fuit Alexandrinus, de quo idem Historici Ecclesiastici Patens Eusebius lib. 9. Cap. 5. Post Pantanum Clemens Scholæ Alexandrinæ, (ubi ab antiquo Scholæ κατηχησεως in Ecclesiis fuisse Eusebius testatur, fortè cum Marcus ibi Ecclesiam collegit, Philosophis & Judæis ad Christianismum conversis, Schola illa Ethnica seu Philosophica in Christianam commutata est) ad fidei Principia docenda instituta, ad illud ipsum tempus quod jam persequimur, præfuit: Sic ut Origenes dum puer erat, auditor ejus ac Discipulus existeret.

45. Neq; abnuat Hieronymus in Catalogo Scriptorum Ecclesiasticorum: Clemens, ait, Alexandria Ecclesia Presbyter, Pantani de quo supra retulimus auditor, post ejus mortem Alexandria Ecclesiasticam Scholam tenuit, & κατηχησεως Magister fuit.

46. Neq; Origenes ex Classe hac omnittendus. De hoc enim Eusebius lib. 6. cap. 3. cum ludum aperuisset, seq; ad docendum contulisset, & jam nemo Alexandria reliquus esset, qui populum in fidei Principiis instituendum operam daret, nonnulli ex gentibus, DEI Verbum audituri, ad eum conveniebant. Et paulò post. Origenes decimum octavam ætatis sue annum jam agebat, dum Scholæ Christiana institutioni præficeretur [ita & Nireph. lib. 5, Hist. c. 4.] in quo munere exequendo, dum persecutionum

violentiâ Aquilæ Alexandria præfecturam gerente, vehementer ingravescebat, permagnos sanè fecis progressus impellatq;. In cap. 12. it. repetit ad eos in fidei principiu instituendos.

47. Cum autem Origenes videret seipsum non satis habere virium cum ad reconditius rerum divinarum studium, tum ad eos in principii fidei instituendos qui ad ipsum accedebant [à quibus dum alij post alios, passim à primo usq; mane ad vesperam ad ejus ludum literariu quotidie veniebant, & nec respirandi locus concedebatur] multitudinem discipulorū in duas partes distribuit, Heraclam cœteris suis Discipulis præfaciens, Virum cum sacrarum literarum studiosum, tum revera in alijs disciplinis difertissimum, tum Philosophiæ deniq; non ignarum, socium in instituendi munere sibi adscivit, & huic eos erudiendos commisit, qui ipsis fidei Elementis modò essent imbuendi, eorum autem disciplinam, qui in cursu erant positi, ab ipso doctrinæ sacræ habitu aliquanto maturiores, sibi ipsi docendos reservavit.

48. Quæ omnia de Origene nondum Presbytero dicuntur, ne quis putet in primitiva Ecclesia Exercitium Catecheticum ad solos Pastores spectasse. Ita enim Eusebius fol. 116. Eodem tempore Originem Scholæ Alexandrina operam navantem, miles quidam literas à Præside Arabia tum De metrio Episcopo, qui ibidem rexit Ecclesiam, tum Præsente, qui tum Ægypto præfuit, attulis, ut cum omni festinatione Originem ad ipsum mitterent, qui in sacrū literū eum erudiret. Et Paulò post. Cæsarea ludum aperit, ubi licet nondum Presbyterij gradu potitus ab Episcopis, qui ibi erant, non disputandum solum, sed ad Scripturas etiam aperiendas magnopere in communi Ecclesiæ concessu rogatus est. Et cum quidam hoc malè ferrent, Alexander Hierosolymitanus Episcopus respondet. Ubi idonei & habiles reperiuntur Laici, qui fratribus verbo DEI adjumento sunt, à sanctis Episcopis rogantur, ut populum in Verbo instituant.

49. Post Heraclam Dionysius unus ex Origenis Discipulis, scholam institutionis capessit, attestante Eusebio lib. 6. cap. 23. fol. 130. ex Niceph. lib. 5. cap. 18. Dionysius autem qui postea Heraclæ in Episcopali dignitate successit, tum quoq; pro eo scholæ sacræ Catechistes est creatus, quintus ab ipso Pantæno successionis ordine, loco.

50. Non adducam Opratum à Cypriano Epist. 24. neq; Gregorium apud Neocæsarienses à Basilio Tom. 2. Ep. 75. f. 64. Gregorium Nazianzenum & Basilium qui in Ponto, teste ipso Gregor. Nazian: in laude Basilijs f. 151. exules pietatis gymnasia, quæ in illis locis erant, moderabantur,

rabantur, Didymum ab Hieron. in Apotegetico ad Dominum: Cyrillum, & Theodoro Dial. 2. & Damasceno Orat. 3. DEO gratias Carthaginensem ab Augustino lib. de Catech. rudibus laudatos, sic enim non Disputationem, sed volumen conscriberem.

51. De Apostolorum etiam temporibus parum specialiter annotatum est, nisi quod, quemadmodum primò in Synagogis Judæorum *Matth. 9. v. 18.* docuerunt, ita etiam privatas congregationes informationi destinatas habuere Vide th. 42.

52. Neq; in templo & in Conventibus sacris Catechesin neglexerunt Veteres. In solennioribus enim Festis, quibus interfuerunt etiam parvuli, quid magis necessarium fuit, quam in lege informare Auditores, & ex occasione sacrificiorum doctrinam de Messia explicare? Hinc & ij, qui sacris præerant, optimi Informatores Juventutis habitij sunt: Hanna enim Samuelem, Eli commendabat *1. Sam. 1. v. 26.* Et *2. Chron. 22. v. 11.* & *12.* tempore Athalæ in domo DEI absconditur Joas, ut non dubitem, etiam ibidem informatum. Christum Juvenem duodecim annorum *Luc. 2. v. 46.* & *47.* in templo audivisse, & alios docuisse, notum est. Subsequentibus temporibus Tyrones in fide & moribus publicè instructos fuisse, certissimum est, ut mirer, cur *Aretius in Annotationibus suis Luc. 1.* neget, *Catechumenos in cætum audientium ad explanationem scripturarum admissos.*

53. Contrarium enim ex Chrysostomi Homilia 61. ad populum Antiochenum, de sacrorum participatione, & Augustino serm. 42. de Verbis Domini patet. Quid? Concilia in faciem Aretio contradicunt. In Concilio enim valentiniano hæc habentur: *Sacrosancta Evangelia autè post munerum unctionem [id est, panis & Vini ex Canon. 4. Synodi Matricensis] in missa Catechumenorum [sumitur pro ritu sacra calebrandi] in ordine lectionum, post apostolum legantur, quatenus salutaria præcepta Domini nostri JESU CHRISTI, vel sermones Sacerdoti non solum fideles, sed etiam Catechumeni ac pœnitentes & omnes qui è diverso sunt, audire licitum habeant. Sic enim Pontificum prædicatione ad fidem attractos evidenter scimus.*

54. Sanè Catechumenis tempore Theodosij Junioris & Cyri consulum, copiam factam publicè legendi ex Concilij *Auricensis* canone didici, modo non sphalma aliquod in Codices irrepsit. *Episcopus plausit à Catechumeni legi Evangelium in Ecclesia, qui Canon tamen non*

con-

convenit cum *Canone XV. Concilij Laodicensi*, ubi non licet prater *Canonicos Psalmos*, nisi qui regulariter *lectores* existunt, quiq; *pulpitum* ascendunt & de *Codice* legunt, alium quemlibet in *Ecclesia* psallere; neq; cum *Capitulū Græcorum c. 48.* quod non liceat in *pulpito* psallere aut legere, nisi qui ab *Episcopo Lectores* sunt ordinati.

54. Imo qui locus ipsis fuerit in coetu audientium interpretatiōnem *Scripturarum* assignatus, norunt *Antiquitatis Ecclesiasticæ Studiōsi* ex lib. 10. *Eusebij Historiæ Ecclesiasticæ*, in *Concilio Constantinopolitano VI. can. 97.* catechumenorum mansionum in templis sic mentio.

56. Egregius locus est apud *Gregorium Neocæsareæ Episcopum* in *Epistolâ Canonica*: ἡ ἀκρόασις, αὐτ, ἐνδοθι τῆς πύλης ἐν τῷ ναρθηκι ἐνθα ἐστὲναι χρεὶ τὸν ἡμερωτησίον, ἕως τῶν κατηχημένων καὶ ἐντεῦθεν ἐξέρχεσθαι. *Auditio* erat intra portam, ibi stare oportebat eum qui peccaverat, neq; ad *Catechumenos* inde egredi. Et: ἡ δὲ ὑπόπρωσις ἵνα ἔσωθεν τῆς πύλης τὰ ναῖ ἰστέμενος μετὰ τῶν κατηχημένων ἐξέρχηται. *Hypoptosis* ubi intra portam templi stans cum *Catechumenis* egrediebatur. Agit *Gregorius* de ritibus, sive disciplina, quam severè adhibebat antiquitas. Primò scilicet, neq; *Catechumenorum* coetui *Lapsi* interesse debebant, sed in προκλάυσι & à *Catechumenis* & à *fidelibus* separabantur, neq; nisi per tres annos poenitissent, admissi fuerunt ad audiendū *Verbum Domini* cum *Catechumenis*, qua de causa locus *Ἀκρόασις* etiam ubi steterunt, fuit dictus, quanquam *Catechumeni* honoratiore exiperentur loco, neq; ipsis poenitentibus concederetur per tres integros, ut plurimum annos, interesse precibus *Ecclesiæ*, quæ quod post *Explicationem Verbi* factæ fuerint, supra ex *Iustino* audivimus. *Catechumeni* autem, notante alibi *Gregorio*, non tantum audiverunt *scripturarum Explicationem*, sed etiam precibus interfuere. Finitis enim tribus annis ad *Hypopto* sin poenitentia admissi, cum *Catechumenis* ejusdem honoris in inferiore templi loco fuerunt, & precum participes cum *Catechumenis* exiverunt. Et hoc ipsum est κοινωανέν χωρὶς προσφωρῶς quod poenitentibus concedunt *Canones Anycrani 6, 8. 9. & Canon 9. Concilij Ilerdensis.*

57. In *Laodiceo Concilio* paulò aliter constitutum. Ante poenitentes enim exire debuerunt ut habet *Canon. 19* Oportere seorsim primum post *Episcoporum* et *Catechumenorum orationem* peragi & post
quam

quam exierint Catechumeni, eorum qui poenitentiam agunt feri orationem &c.

58. Quemadmodum autem fideles pro Catechumenis orant in Ecclesia & in publicis sacrae Liturgiae precibus, ita etiam Catechumeni preces ad DEUM pro se ipsis fundebant. Priorum meminit Chrysostomus Homilia 2. ad 2. Corinth. qui Sacerdotem pro Catechumenis orantem hac precum formulam introducit: δεηθῶμεν ἰνα ὀπιανελεῖμων καὶ δικτίμων θεὸς ἐπακρόση τῶν δεῦων αὐτῶν, hoc est, Oremus, ut misericordissimus & miserator DEUS eorum Orationes exaudiat. Et Augustinus Epistola 107. Audit Sacerdotem exhortantem Populum DEI, orare pro Catechumenis, ut eis desiderium regenerationis inspiret. Summatim autem Chrysostomus loco citato Catechumenorum Votum exprimit, quando ait: δεῦσις δὲ κατηχημένων τίς ἂν εἴη, ἀλλ' ὥστε μὴ μείναι κατηχημένους, id est, Quanam verò Catechumenorum sit oratio, nisi ut ne maneat Catechumeni.

59. Neq; tempus dimissionis Catechumenorum neglexerunt antiqui scriptores de quo præter ea quæ ex supra dictis possunt repeti, Ambrosius agit in Epistola 33. ad Marcellinam sororem: Erat Dominica ait, post Lectiones atq; Tractatum (homilias intelligit uti ex Vinc. Lerinensi & Victoris Uicensis lib. 1. persecutionis Vandalicæ, Gaudentij lib. 17. Socr. l. 6. c. 4. quibus annexæ preces) dimissis Catechumenis Symbolum aliquibus competentibus in Baptisterijs tradebam Basilea. Dum offero &c.

60. Finitis precibus mittebantur vel dimittebantur Catechumeni, à qua missione vel dimissione Missæ etiam Vocem ortam nonnulli putant. Ita enim habet Isidorus l. 6. Orig. cap. 19. Missa tempore sacrificij, quando Catechumeni foras mittuntur, clamante Levita; Si quis Catechumenus remansit, exeat foras, Canon 84. Concilij Carthaginensis IV. ne Episcopus prohibeat ingredi Ecclesiam & audire Verbum DEI sive Gentilem sive hæreticum, sive Judæum, usq; ad Missam Catechumenorum.

61. Ex quibus facile intelligitur, quid nomine Missæ Catechumenorum Concilium intelligat, nimirum tempus, quo dimissi Catechumeni. Cum enim in publicis congressibus prius Catechumenos dimitterent & post fideles, hinc factum fuit, ut priorem dimissionem Missam Catechumenorum, posteriorem fidelium dicerent, quæ propter excellentiam, ut sola diceretur Missa, tandem obtinuit; quemadmodum ex

C

Tertult.

Tertullianus, Ambrosio, Eusebio, etrudè ut semper monet Isaacus. Causa bonis in Exercitatione 16. adversus Baronium num 62. & Mornaus de Missa fol. 134. Inde Veteres in Latina Ecclesia dixerunt, Missa est, id est Ἀφεσις missio sive dimissio sicut remissa pro remissione, Cyprianus passim & de bono patientie. Dominus baptizatur à servo & remissionem peccatorum datus, ipse non dedignatur lavacro regenerationis corpus abluere. Et Epist. 14. Qui autem blasphemaverit in Spiritum Sanctum non habet remissionem, sed est reus aeterni peccati.

62. Ex dictis colligitur Catechumenos non tantum non admissos fuisse ad Cœnam, sed etiam ab αὐτοψία & actu administrationis cœnæ exulasse. Inde enim commune Proverbium: ἀπένοι πρὸ τῶν μυστηρίων. Hinc Levita altâ Voce clamabat: Omnes Catechumeni foras discedite, omnes energumeni, omnes non initiati. Cum Marcionitæ in hoc non essent satis circumspecti, malè audiverunt apud Epiphanium adversus eos. Apud illos plena sunt omnia irrisionis & nihil aliud: quando etiam Mysteria presentibus Catechumenis audent celebrare.

63. Neq; vel loqui coram Catechumenis de Sacramentis mos Ecclesiæ permittebat. Quo referendæ familiarissimæ Chrysostrami locutiones ἱεραὶ οἱ μεμνημένοι in Matth. Homil. 72. & in Genes. cap 49. ἱεραὶ οἱ πρὸς in Psalm. οἱ μύσται, Isidori Pelusota lib. 4. Epist. 162. ἐς τοὺς μύσταις Chry. Homil. 15. in Johan. οἱ μυσταγωγοί Homil. 85. Dionysius initio Hierarch: Vide ne enuncies aut parum reverenter habeas sancta sanctorum. Chrysostr. ad Corinth. Homil. 40. cupio quidem perspicuè remdicere, sed propter non initiatos non audeo. Hi Interpretationem nobis reddunt difficiliorē, dum nos cogunt aut perspicuè non dicere, aut arguta que taceri debent apud ipsos efferre. Cyrillus in 6. Catechesi de Mysterijs, presentes si sint Catechumeni clarè non loquimur, sed sepe mutis dicimus tectè, ut qui norunt fideles intelligant.

64. Mirari autem quis posset, quibus causis adducti Veteres hanc Sacramentorum doctrinam celarint, & cur hodiè non idem fiat ab Ecclesiarum Præpositis.

65. Quatuor Causas invenio: Primò quod Catechumeni sublimitatis mysterij Cœnæ omnium minimè capaces crederentur, quam assignat Cyrillus in Procateches. vocatq; τὸ ὑψωμα τῶν διδασκομένων h. e. sublimitatem eorum, quæ docentur. Et ideo etiam post Concilium Nicenum

Nicenum per aliquod tempus abstinuerunt vocibus Trinitatis, *quod* &c. Imò in tradendo ipso Mysterio Trinitatis probè fuere circumspècti, ut licet rem ipsam ex divinis Oraculis optimè intelligerent & eruditissimè contra adversarios defenderent, auditorum tamen suorum rationem semper habendam putabant.

66. Secundo quo minus Catechumeni ob externam speciem admodum humilem de tam venerandis mysteriis conciperent opiniones erroneas, quales sapientia carnis suggerit, ad idipsum in contemptum adducendum admodum accommodatas. Eo enim malo naturæ ductu solemus esse ingenio, ut quæ non intelligimus, contemnamus & sæpè rideamus. *Cyillus loco citato: Quoties ejusmodi Mysteria Catechumenus audit à fidei, evenit ut Catechumenus ad insaniam redigatur* [Veritati quam non cupit se opponendo, illamq; oppugnando & contemnendo] *Nescit enim quid audiverit, itaq; rem ad id arguit. & quod ipsi dicitur naso suspendit adunco.*

67. Tertio quo desiderio horum Mysteriorum inflammati Catechumeni ardentius Sacramenta appetere, & cum devotione animorum majore illis uterentur. *Unde August. tract. in Job. 86. Et si Sacramenta fidelium non produntur; non idè sit, quod ea ferre non possunt, sed ut ab eis tantò ardentius concupiscantur, quanto honorabilius occultantur.*

68. Ultimo quo debitam Majestatis opinionem his Mysteriis conciliarent. De Gentium Mystis scribit *Tertullianus adversus Valentinianos: diutius imitant quam consignant, cum epoptas ante quinquennium instituunt, ut opinionem suspensio cognitionis ediscant: atq; ita tantam exhibere videantur, quancam prastruxerunt cupiditatem* Ne ergò apud Imperitos mysteria & consequenter doctrina ipsa vilescerent, Catechumenos ab iis arcuerunt illorumq; doctrinam occultarunt. *Cum rei pedibus hominum exposita & quæ statim sine ulla difficultate capi queat, præstò sit contemptus, ut ait Basilius de Spiritu Sancto c. 27.*

69. Quæ rationes tamen tanti momentij non sunt ut & hodiè doctrinam Sacramentorum ex nostra Catechesi eliminent. Diversa enim temporum conditio, diversa etiam consilia suppeditavit. Pleriq; enim Catechumenorum in primitiva Ecclesia erant ex gentilismo & Judaismo oriundi, quibus sine prævia doctrinæ fidei cognitione baptislaus conferri non poterat, quem hodiè in ipso quasi vitæ lumine &

primo ingressa Infantes Christianorum, vel qui in ipsorum sunt poste-
rate recipiunt. Ab ipsis ergo iacubulis cum aliis doctrinæ Cateche-
ticæ partibus doctrina Sacramentorum proponitur, ut baptizati sciant,
quæ consolatio per universam vitam ex aquæ lavacro exurgat, & in ipsa
pueritia discant, in quo consistat Cœnæ Mysterium, & quinam sint qui
dignè eo utantur, ut eò facilius hoc salutari epulo refici queant. Ad-
mittuntur præterea ad sacras actiones & cum adultis communi specta-
culo dispensationis cœnæ perfruuntur, ut paulatim ad pietatem hujus
actionis assuescant, ut docet *August. lib. 3. de Trinit. cap. 10.*

70. In ipsa Cœnæ administratione antiquitus oblatio etiam in
usu fuit de qua supra ex *Justino* quædam adduximus, à qua tamen præ-
ter poenitentes & Energumenos etiam Catechumeni exclusi fuere. In
Bracarensi enim I Synodo Canone 35. ita habetur: *Placuit ut Cate-
chumenis sine Baptismi defunctis simili modo non oblationis com-
memoratis neq; psallendi impendatur officium, nam & hoc per ignorantiam
usurpatum est.*

71. In publicis congressibus deniq; per manuum Impositionem
Mimistri Verbi initiabantur, ad quam Ceremoniam itidem Catechume-
ni non admissi sunt annotante *Synodo Laodicæ Can. 4. Non licet ma-
nus impositionem super ordinandos presentibus Catechumenis fieri, & Chry-
sost. in 2 Cor. hom. 18. Qui in sacrum ordinem cooptaturus est aliquem,
fidelium preces (πλεσιπῶς ἐπικλησεις videtur vocare Dionys. sub finem
Hierarchie Ecclesiastica) exigat illo tempore: atq; illi assensu suo qua ge-
runtur comprobant & acclamant illa qua nota habent initiati: Nam
apud eos qui initiati non sunt, omnia retegere fas non est.*

72. Publicæ informationi Catechumenos interfuisse evici, si-
mulq; ea quæ in lectione bonorum Authorum observavi, adjeci, per
quæ tamen nihil detractum volo illorum sententiæ, qui præter
publicam institutionem etiam peculiariter Catechumenorum ratio-
nem habitam asserunt. Eò enim Scholæ Catechetiæ respexerunt an-
tiquitus, de quibus supra dixi. & credo etiam in publicis interdum pe-
culariter cum Catechumanis fuisse actum, quod innuere videntur ho-
milix ille Patrum in Catechumenorum gratiam habitæ. Imò repeti-
tio fuit instituta, quemadmodum vel ex *unico Chrysostomo in Homilia 61.
ad populum Antiochenum* constare potest.

73. Et

73. Et hæc potissima est pars Officij Ecclesiastici, ut bonum Pastorem & Episcopum illum iudicem, qui bonus Catecheta fuerit & hanc partem doctrinæ feliciter absolverit. Quo collimat *B. Lutheri Catechos germanica præfatio & Apologia Augustana Confessionis.*

74. Summa etiam cura hic labor in primitivâ Ecclesiâ à Catecheticis non tantùm exantlatus, sed etiam à summis Episcopis susceptus fuit ut propterea etiam potissimum Visitatio in *Concilio Traratonense can. 8. ac Toletano Canon. 3.* Ecclesiarum Episcopis à sanctis Concilij fuerit iniuncta, ne hoc doctrinæ genus negligeretur, quod etiam ad *Gregorij Magni* tempora & paulò amplius egregiè fuit observatum.

75. Iusto autem DEI iudicio factum, ut ijs temporibus quibus Antichristus Spiritualium tenebrarum omnisq; *ἀνεξίως* egregius cultor & propugnator ferè palam magis magisq; prædebat. paulatim & hoc sacratissimum & summè necessarium studium paulatim in desuetudinem iret, pederentimq; negligeretur; ut post octavum seculum vel parum vel nihil de Catechizandi munere ulterius extet, ut ided etiam per DEI gratiam *B. Lutherus* excitatus sit, cujus cum ipsa reformatione cura summa fuit Catechesin à tineis quasi & blattis vindicare, postliminijure velut Ecclesiæ restituere, & ad pristinum eumq; illustrem nitorem Ecclesiam revocare, ut Auditores veteri more quæstiones & responsiones ad pietatem & Christianam Vitam cognitæ necessarias discerent, qua de Causa etiam Visitationis ritus, qui commensationibus, exactionibus &c. sub Antichristo impendebatur, Ecclesiæ & Scholis restitutus & anno post Christum natum 1527. introductus fuit.

76. Testem hujus rei do *Apologiam Augustana Confessionis Articulo 16.* Apud *Adversarios nulla prorsus est ἀντίχριστος* puerorum de qua quidem præcipiunt *Canones.* Apud nos verò coguntur Pastores & ministri Ecclesiarum publicè instituire, & audire pueritiam. Et hæc Cæremonia optimos fructus parit.

77. Non sine insigni Ecclesiarum fructu revocatus fuit Catechismus, cujus ipse Spiritus DEI in Ecclesia rationem habendam sapientissimè iudicavit. Prudentia enim singulari opus est in exædificando Christi corpore & templo quod est Ecclesia. Quemadmodum enim cibus solididus perfectioribus convenit; ita lac rudioribus & infirmioribus præbendum est, ut monet *Paulus in 1. ad Corinth. 3. v. 2.*

78. Per Lac Apostolus intelligit popularem (quem humilem,

Chrysoft. vocat) & ad rudes accommodatum facilemque; capita doctrinae Christianae, fidei & pietatis proponendi modum. Per cibum autem solidum subtiliorem & exquisitiorem res sacras tractandi Methodum, vel difficultiorum quaestionum & rerum doctrinam. Utroque idem est DEI verbum, idem Christus, idem Spiritus, sed modus tractandi (*ἡρώδης ἐπισημῆς καὶ Μεθοδῶν* Philosophi vocant) & proponendi est diversus, quippe eosdem fidei Articulos credi oportet ab idiota & homine erudito, sed apud hunc eos explicare & confirmare potes modis & argumentis, quae non assequitur idiota. Inde *Augustinus tract. 98. in Joh. doctrina fidei eadem perfectis & imperfectis eruditis & rudioribus proponenda; sed diverso modo.* Idem *Euchirid. ad Laurent.* Ex illa fidei confessione qua breviter Symbolo continetur cogitata carnaliter (perfunctorie) hoc est puerorum: Spiritualiter autem tractata & considerata, cibus est fortium. Nascitur spes bona fidelium, quam sancta charitas comitatur. Sic Christum passum pro peccatis Catecheticum est, sed Christum pontificem esse dignioris ordinis, in sanctimonium intrasse, ut aeternam consummationem acquireret, Theologiae accuratioris Phrasis est & non nisi Exercitatorum & horum *διὰ τὴν ἕξιν τὰ αἰδιότηλα γυμνασιμῆνα ἐχόντων πρὸς διακρίσιν καλῆς τε καὶ κακῆς.* Heb. 5. v. 14. Videatur *Clemens Alexandrinus in ll. Pedagog.* qui diffusus est & egregius in hoc loco 1. Cor. 3. explicando.

79. Subtiles ergo Quaestiones neque ad salutem neque ad vitam piam facientes hac voce excluduntur. *Hilarius sub fin. de Trinitate: Non per difficiles nos DEUS ad beatam vitam quaestiones vocat, nec multiplici eloquenti facundia genere sollicitat. In absoluto ac facili nobis est aeternitas, Jesum suscitatum a mortuis per DEUM credere & ipsum esse Dominum confiteri. Naz. orat. 26. Nihil fide nostram iniquius fingi posset, si in eruditos tantum dicendique facultate ac Logice demonstrationibus excellentes caderet, popularium autem multitudo ut auro & argento, aliisque rebus quae haec in pretio habentur & a plerisque avidissime expetuntur, sic haec quoque frustraretur. Idem Deo sunt gratia quod ut eximia largitur, ita per communia salutem hominum operari novit.*

80. Haec quae hic exhibet doctrina Paulo Heb. 5. 13 τὰ σπιχῆα τῆς δεξιῆς τῶν λογίων τῆ θεῶς διδασκαλίᾳ dicitur, quae non incommoda est Catecheseos descriptio. Elementa Principij Phrasi Hebraeis usitata

329

ustrata dicuntur Initialia, exordiaia [liceat sic loqui] quæ λέγεται
Ἐξῆς ad Heb. c. 6. v. 1. vocantur eandem ob rationem, ad quem lo-
cum egregiam observationem habet Heinsius ex Macario in Exercit.
fol. 563. Ut enim in Artibus & scientiis ab Elementis fit initium quæ
fundamenta solent esse reliquorum. Ita & Doctrina Christiana habet
sua Elementa, à quibus institutio inchoanda, quæ si quis minus felici-
ter & fideliter jecerit, quicquid super struxerit corruet, ut olim de Ele-
mentis latinæ linguæ dicebat Fabius. Non malè ideò Tertul. de Ido-
latria rudimentum, Tyrocinium autem vocavit in libro de pœnitentia
c. 6.

81. Sunt autem Elementa prima Catechetica SERMONUM DEI.
Ex Verbo enim DEI Catechesis extruenda unicè. Hoc enim Verbum
utile est πρὸς παιδείαν 2. Tim. 3, 16. Est Verbum pœnitentiæ Act. 10, 43.
fidei ad Rom. 10, 8 in quo & per quod Sacramenta consistunt Ephef. 5,
25. & 1. Cor. 11. ut quicquid extra hoc Verbum fuerit, Catecheticum mi-
nus fuerit. Inde Basilius, in libello de fide: Φειδόμενοι ὀνομάτων καὶ
σημάτων ἐφῆς κείνων, ἀλέξουσιν ἐκ ἐμφύρεται τῆ ἱεῖα γραφῆς.
i. e. parcentes uti nominibus illi & ipsis distinctionibus, quæ non extant
in divinâ Scripturâ Eò respicit Cyrillus etiam Catech. 4. Divinorum
sanctissimorumq; fidei mysteriorum, nihil ne minimum quidem absq; divinâ
scripturâ tradi debet, neq; simplici probabilitate, neq; Verborum ornata
tradere. Ne mihi quidem tibi proferenti, simpliciter fidem adhibeas,
nisi de divinâ scripturâ eorum quæ dicam de monstracionem accipias. Ita
autem ex solo scripto Verbo institui Catechumeni ut maximo opere
semper illis Scriptura fuerit commendata. Hæc enim habet August.
de Catechiz. rudibus c. 9 Maximè autem isti [Catechumeni] docendû
sunt Scripturas audire divinas, ne sordeat eî solidum eloquium quia non
est inflatum: neq; arbitrentur carnalibus integumentis involuta atq; oper-
ta dicta vel facta hominum, quæ in illi libri leguntur, non evolvendâ atq;
aperiendâ ut intelligantur, sed sic accipiendâ, ut litera sonant.

82. Duo Augustinus in Catechesi observat: Unum ne extra Ver-
bum Catecheta sapiat. Alterum ne Verba torqueat, sed ut sic accipiat
& interpretetur, ut Verba sonant. Quæ si semper observata in Eccle-
sia fuissent, non haberemus de quo hodie conqueremur, imò si & ho-
diè observarentur, facilè pax Ecclesiæ restitui posset, & ad concordiam
ineundam via monstraretur regia imò divinâ.

83. Sunt

83. Sunt inter Orientalis Ecclesie Doctores, & in Occidentali inter Papistas, Calvinianos & Augustanae confessioni addictos plures controversie, quarum numerus maxime minuetur, si non penitus tollatur, si causa ceciderit, qui non Catecheticas propugnaverit, illisque pacem impedire voluerit, id est, in Verbo DEI immediate fundatas, & eo sensu quem verba afferunt. Verum proh dolor multae inter Christianos hodie Disputationes sunt de terminis artis vel saltem iis involvuntur, quos tamen ut Catechesis respuit, ita apud illos, quibus pax Ecclesie sancta, non tantum efficiunt, ut ideo de pace desperent. Tollantur difficiles & maximam partem ambigui termini, & retineatur id quod in quaestione controversa est Catecheticum, pro eo tanquam necessario, eoque unico stent, pugnent Christiani, neque ob id, quod ad fidem neque facit neque; ullo modo proximum juvat, Charitas Christiana impediatur. Eruditissime ut solet hac de materia loquitur *Doctissimus Calixtus in responsione ad Moguntinos pag. 94.* qui videri potest.

84. Plures proh dolor controversie, quae tantum abest, ut in Verbo DEI fundentur immediate, ut neque per in infinitum multiplicatas consequentias ex illo deduci queant, quae si rescabuntur, & per Catecheticas tollentur, parum supererit ob quod Christiani invicem dissentient neque nos qui confessionem Catecheticam edidimus, haereseos accusabunt Pontificij, neque nos deserent Reformati. Pontificis Romani infallibilitas quod sit caput Ecclesie & Reipublicae, quod possit novos Articulos fidei condere &c. persvadeatur illis, qui nesciunt, quid Catechesis requirat.

85. Omnia autem dubia in dissidio Religionis clara erunt, si ut litera sonat Verba Catechetica sumserimus, per quod caput ex Photimanis Christiani, ex Papistis Catholici, ex Calvinianis Lutherani, omnes fratres & unus in Christo stent. Absit enim ut qui in Catechesi conveniunt, hoc est doctrina quae indubitato salutem aeternam monstrat, & quam si sequimur vitae aeternae participes reddimur, haeretici (sensu Scripturae) existimandi sint, cum haeresis directe salutem excludat & a Christo dividat.

86. *λόγον τῆς ἀρχῆς τῆς Χριστοῦ* ad Hebr. 6. v. 1. Paulus vocat non tantum, quia Verbum DEI, quo Catechumeni instituuntur, est etiam Verbum Christi, *Joh. 14. v. 1. Col. 3. v. 16.* sed quod sermo Catecheticus,

ticus, & de Christo sit & ad Christum intelligendum faciat, quo scilicet perveniat in unitatem fidei & agnitionis filij DEI, in virum adultum ad mensuram plenæ staturæ Christi ad *Ephes. 4. v. 13.* in primis autem ducat, ut Christi participes fiant. *Hebr. 3. v. 14.*

87. Non prætereundum hoc loco, cur Doctrina Catechetica *θεμελίον* vocetur in Epistola ad Hebræos *cap. 6. v. 1.* *διὸ ἀφέντες τὸν τῆς δεξιῆς λόγον ἐπὶ τὴν τελειότητα φερόμεθα μὴ πάλιν θεμελίον καταβαλλόμενοι &c.*

88. Duas hic reperio sententias. Prior fundamentum resipiscentiæ more Hebræorum ponit, pro resipiscentiæ quæ est fundamentum & Principium Christianismi, quam textus respicit; Altera verò, & ad poenitentiam & reliqua refert, ut Apostolus *Metaphoram* ab ædificantibus ducat, qui non semper in fundamento commorantur (nec enim ob id fundamentum ædificij ponitur, ut in eo finis laborum ponatur) sed ad reliquas ædificij partes se conferunt. Sic Christianis Auditoribus non propterea prima religionis Christianæ fundamenta proponuntur ut in his acquiescant, sed maturè ad altiora se conferant.

89. Catechesis ergò fundamentalia continet, quibus salvis & salutem sperare possumus & quibus negatis vel subversis ipse Christianismus & consequenter salus æterna destruitur.

90. Disputantur quidem multa inter Eruditos, quorum multa sine detrimento salutis, plurima verò cum utilitate ignorari possunt. At non Catechetica. Ab his si recesseris à Vita Christiana recedis & de salute periclitaberis: Hæc si salva fuerit, nec reliqua tanti debent esse momenti, ut vel pax impediatur, vel dilectio proximo denegetur.

91. Catechesis ergò ut pote unice verbo divino constans, Regula & Norma erit ad Controversias in Ecclesia exorta: sopiendas, ut si pax ulla in Ecclesia speranda, secundum tenorem Catecheseos Apostolorum & Veteris Ecclesiæ ineunda erit. Fundamentalibus quæ alijs annata sunt, probè distinguantur, neq; posteriora ut pote quæ à Christo non dividunt, dividant & scindant Ecclesiam. Fundamentalibus autem illa habeantur, quæ Catechesis Apostolorum & Veteris Ecclesiæ habuit, & pauca supererunt, quæ pacem impediunt.

92. Auditores Catecheseos Apostolo *νήπιοι καὶ ἄπειροι*, Patribus autem Catechumeni dicuntur. Est autem *νήπιος* infans, non quasi

D

infan-

infantiam tantum hæc doctrina poscat, sed quod Catechumeni informandi in cognitione Christi virilem & perfectam aetatem nondum afsecuti sint *Eph 4 v. 15.* Quamvis autem tantæ facilitatis ac perspicuitatis sit, ut à tenerisillam Juventutem docere queamus, imò multum referat à primis annis proponere & balbutientibus instillare quemadmodum & Timotheum Paulus *ὑπὸ βέφατος 2. Tim. 3, 15.* docuerat, quibus causis *Rinderlehre* (quod nomen miror cur non placeat *Pflichterlehre*) à *Luthero* dicta; non tamen inde existimandum est quasi ad pueros tantum hæc doctrina pertineat, sed quæ ratio est in reliquis disciplinis Elementorum, ut tyronibus proponantur & ab illis fideliter tractentur, nunquam tamen à Veteranis negligantur, sed tanquam prima artium & scientiarum principia magni æstimentur; Ita & hic obtinet.

93. Ἄπειροι λόγος δικαιοσύνης *Heb. 5. v. 13.* sunt Paulo; Expertes sermonis Justitiæ, Vulgato Interpreti. Atqui ad quos scribebat Apostolus in sermone Veritatis erant nutriti uti ex seqq. patet, lactisq; rationalis participes, quos expertes si communiorem (scimus enim quid *Horatio* sit expertus armorum) vocis significationem retinueris, non dixeris, nisi per sermonem justitiæ cum *Hemmingio* & *Bullingero* h. l. plenam instructionem Christianismi, quæ justè requiritur à Christianis intellexeris, sed sine exemplo & ratione. Nam quod *Bullingerus* sermonem justitiæ quam justam & absolutam rerum divinarum cognitionem dictam putet non aliter ac latine dicamus, justam rei aut hominis magnitudinem eam, cui nihil deest, ut justitiæ sermo positus sit pro justo seu accurato sermone, nihil est. Neq; enim latine ita loquimur, neq; Græcè, quod tamen hoc loco ex probato autore demonstrandum erat. Melius ergo *Beza*, rudes, optimè autem omnium, non exercitatos reddunt, quod Vox ipsa & versus ultimi Oppositio & scopus exigit.

94. His nimirum opponuntur *v. 14. Capituli 5. τέλειοι καὶ διὰ τὴν ἔξιν τὰ ἀνοδηγήρα γενομνασμένα ἔχοντες πρὸς διάκρῖσιν καλῆτε καὶ κακῆ.*

95. Perfecti non intelliguntur perfectione Vitæ & operum, quæ in peccatores iu hac vita non cadit, cum etiam justitiæ nostræ sint panno menstruata *Esa. 64. 10.* & licet omnia fecerimus, tamen servi inutiles sumus *Luc 17. v. 10* sed perfectione cognitionis, qualis tamen in homines renatos cadere potest, ut hic Metaphora desumpta videatur ab
ijs,

ijs, qui in re gymnastica & agonistica sub Pædotribis satis essent exercitati, de quibus optima spes esset non defatigatum iri in cursu, *τέλειοι* vocati sunt, quomodo quidem in *Epista ad philippenses 3. v. 15. & 1. Cor. 14. v. 29.* Paulus hac voce utitur.

96. Dehis perfectis dicit, quod habeant *αισθητήρια γεγυμνασμένα* *vulg.* Sensus exercitatos. *αισθητήρια* alias sunt ipsa Organa, quæ hoc loco pro ipsis sensibus, & hi rursus non pro illis qui ad animam sentientem, pertinent, sed pro ipso sensu vel experientia spirituali, quem ad modum *Philip. 1. v. 9.* Paulus optat Philippensibus, ut abundant in cognitione & omni sensu, non sensitivæ animæ sed Intellectus. Media scilicet ostendit Apostolus, quibus charitas augeri potest. Quo enim quis majorem rerum divinarum cognitionem consequitur, & in se fortius experitur gratiam, eo etiam majore in Deum ac homines amore fertur.

97. Dubium autem videtur, quomodo discretionem boni & mali, quam in ultimis Verbis Apostolus adjecit ad doctrinam hîc accommodet, quæ tamen verum & falsum & non bonum & malum, quod vitæ est, consideret. Verum aliud est ipsa discretio boni & mali, aliud ipsa *εἰς πρὸς διάκρισιν καλῶτε καὶ κακῶ*, quam *εἶν* hoc loco tantum Apostolus desiderat, ut mirer, cur ob hanc rationem non nemo non existimet hic agi de dogmatibus, sed de vita & operibus potius. Habitus per doctrinam non tamen sine Spiritus S. gratia acquisitus (aliud Verbum vix occurrit) vel à doctrina ortus, discernit quod bonum quod malum in vita. Quemadmodum enim, qui habitum alicujus rei habent facile & rectè agunt quæ artis sunt propria, facile item opus rectum quod habitui convenit à non recto diiudicant. Ita qui habitum sermonis justitiæ contraxerunt habent sensus ad discernendum bonum & malum hoc est veras & falsas doctrinas, bona & mala opera. Imò *κακῶν* hoc loco explicandum est ut opponatur *καλῶ*, quod non semper bonum sed pulchrum significat.

98. Optimè *Chrysostomus* in hunc locum *Homil. 8 in Cap. 5. fol. 106.* Non habebant illi sensus exercitatos, neq̄ sciebant bonum & malum. Nunc non est ei sermo de Vita, cum dicit ad discretionem boni & mali, hoc enim omni homini scire incumbit ea facere: sed de dogmatibus sanis atq̄ excelsis & corruptis atq̄ similibus. Parvulus, nescit probum probabilemq̄ cibum discernere. Sæpius enim & cinerem in os suum mittit & noxium suscipit,

pit, & omnia indiscretè facit, sed non est hoc perfectorum. tales enim sunt, qui omnibus simpliciter intendunt, & in differenter auditus suos tradunt, quod mihi videtur etiam in istis culpare veluti qui simpliciter jactabantur, & nunc quidem istis nunc illis se præbentes, quod & circa finem Epistola significavit, dicens: doctrinâ varijs & novis non transferamini, h. e. ad discretionem boni & mali. Palatum enim saporès discernit ciborum, ratio vero probat sermones.

99. Catechumenos vocavit pia antiquitas, quæ generalis interdum Vox est, & omnes gradus non baptizatorum in Ecclesia tamen in-formatorum includit, nisi ad solos audientes vocem velles restringere-quo sensu sumo illud Isidori Hispalensis l. 7. Orig. c. ult. f. 1018. Catechu-menos dictus est pro eo qui adhuc doctrinam fidei audit, nec tunc tamen Bap-tismum percepit. Nam κατηχέμενος Græcè auditor dicitur. Et Ter-tulliano de Corona. 2. lib. 1. Omnes ita observant à Catechumenis usq; ad Confessores & martyres vel negatores. Et in Concilio Constant. can. 2. quod etiam reperitur in Concilio Const. VI canon. 95. Quicumq; ex hū recte fidei adscribi volunt, ut Græcos admittimus; & primo quidem die ipsos Christianos facimus; secundo Catechumenos deinde tertio excitamus sive adjuramus ipsos, ter simul in faciem eorum & nares insufflando & sic eos catechizamus ac curamus, ut longo tempore versentur in Ecclesiâ.

100. Specialiter tamen sæpè audientibus [non tamen iis qui in classe poenitentium sic fuere dicti apud Gregorium Thaumaturgum ad finem Epist. de iū, qui in barbarorum incursione idololatra comederunt in Bibl. Patrum] opponuntur, quo nomine iudem Catecheseos Studiofi dicti. Tertull. lib. de poenit. Nemo sibi adulesur, quia inter auditorum tyrocinia deputatur, quasi eò etiam nunc sibi delinquere licet. Et post: An alius est intinctus Christus, alius audientibus? Eidem, audientes optare intinctionem non presumere oportet. Cyp. Epist. 13. Audientibus etiam si qui fuerint periculo præventi & in exitu constituti, vigilantia vestra ne desit. Et alibi Epist. 24. Optatum inter lectores (catechetas) doctorem au-dientium constituimus

101. Novitioli dicti Tertulliano l. de poenitentia c. 6. Quicquid ergò mediocritas nostra ad poenitentiam semel capessendam & perpetud continendam suggerere conata est, omnes quidem deditos Domino spectat, ut omnî salutis in promerendo DEO petitores, sed præcipuè novitiolus imminet, qui cum maximè incipiunt divinis sermonibus aures rigare, quiq;

quique, catuli infantia adhuc recentis, nec perfectis luminibus incerta re-
pant: & dicunt quidem pristinam renuntiare & penitentiam assumunt.

102. Præ constitutum fuit, ut priusquam adulti ad sacrum lava-
crum adducerentur, in doctrina informarentur. Ita enim Basilius
serm. 1. de Baptismo, Sciendum est, quod primum docere ac instruere oportet,
atque, ita demum præclarissimo Baptismate rite instructum dignari. Et
post: ante Baptismum instructio præmittenda est & primum, quæ doctrinam
& disciplinam impediunt, removenda. Et August. lib. 8. Confess.
ubi imbutus est primis instructionum, non multo post etiam nomen dedit,
& per Baptismum regeneratur. Rabanus Maurus lib. 1. de Instit. Clericorum
c. 35. ex eo quod Matth. 28. Apostolis traditum sit, ut omnes gen-
tes docerent & baptizarent & Marc. 16. Item quod Christus baptismati
præposuerit fidem Catechos ex eo quod Joh. 9. Cæci nati oculos
ex sputo facto super liniverit, & post ad Siloë miserit, colligit Bapti-
zandos prius fide Incarnationis Christi instituendos, & sic ad bap-
tismum jam credulos admittendos, quod suo tamen loco relinquo. An
Christus enim apud Johannem hoc hac ceremoniâ indigitari, probari
non potest. Neque; Matthæus & Marcus de Baptismo idem quod vult
Rabanus asserunt.

103. Melius præaxis Johannis & Apostolorum urgetur, à quâ Ec-
clesiæ Præpositi recedere noluerunt. Prius enim in penitentia infor-
masse, expressè Matth. 3 v. 2 dicitur & non malè Isidorus lib. 2. de Orig.
Offic. cap. 2. ait: Puto omnes à Johanne baptizatos in penitentia Cate-
chumenorum prætulisse figuram. Petrus etiam in die Pentecostes post di-
ligentem informationem qua fidei summam explicarat penitentiam quæ in-
culcarat, baptizat à vers. 14 ad 37. Neque; Philippus alia viâ rem ag-
gressus fuit. Evangelium de Christo præmittebat, ut Eunuchus con-
verteretur v. 31. Act. 12. cap. 8. & licet ederet, non contemnenda fidei
signa baptismumque; ipse efflagitaret, non tamen nisi certus de fide bap-
tizandum iudicavit Apostolus, versu enim 33. ait Philippus: Si credis ex
toto corde, licet, Respondeus autem ille dixit. Credo IESUM CHRISTUM
esse filium DEI. Videatur Historia Petri Centurionem Catechizantis &
baptizantis Act. 6. 10. à vers. 36. ad 48.

104. Apostolos ergo secuti Patres fuerunt, in doctrina fideliter
prius informanda, Philippum vero infide à Catechumenis exigenda.
Symbolum enim edere postea semper ante baptismum debuerunt, qui
post-

postquam nomina dederunt, Competentes dicti fuere August. l. de fide & operibus c. 6. An usq; aded dissimulamus à senibus nostris ut vel eos ipsos non recordemur quam fuerimus attenti atq; solliciti quod nobis præciperent à quibus Catechezabamur, cum fontu illius sacramenta peteremus atq; ob hoc competentes etiam vocaremur. Idem August. l. c. In Ecclesia salubriter constitutum est, ut ad nomen Christi accedentes Catechumenorum nomen accipiant: hoc fit multò diligentius & instantius his diebus, quibus Competentes vocantur, cum ad percipiendum Baptismum sua nomina dederunt.

105. Adducti autem à fidei aliquo Christiano, petierunt per illum recipi. Ita enim Dionysius lib. de Hierar Eccles. c. de Baptimo. Qui autem horum, que vere ecclesia sunt particeps fieri cupit, cum aliquem eorum, qui initiati sunt adit, suadet ille quidem, ut se ad sacerdotem ducat. Illum autem horror quidem repente, reiq; difficultas deterret, ad extremum tamen quod petiuit, benignè se facturum esse promittit, acceptumq; eum ducit ad sacerdotem. Hic verò latus manum ejus capiti admover, signoq; edito sacerdotibus imperat, ut viri atq; sponsoris nomina perscribant. Et post: ad Virum (Episcopus) qui adest venit, eumq; interrogat, cur venerit. Ille postquam pro suo in DEUM amore ex ijs, que ab eo qui illum accepit, tradita sunt, DEI privationem, ignorantemq; veri boni atq; actionis divina vite vacuitatem accularit, petiitq; eo quasi sequestre, DEO, & ijs, que ad DEUM pertinent potiat; tum ei exponit rationem perfectam, qua ad DEUM accedendum est, explanatq; ei divina vita & ut ita dicam conversatione ex eo præterea querit, num ita instituat vivere; cum promissit, manum ejus capiti admover.

106. Ex quo loco colligo, Ductorem pro Sponsore etiam habitum in adultis, qui ductor de Vita testari Candidati etiam debebat. Ita enim Auctor Constitut Clementin, lib. 3 c. 38. Si qui adduxerunt, testificantur singula diligenter exponentes, exquirantur autem eorum mores & Vita. De parvulis enim Infantibus loca Justini quæst. 56. ad Orthodox: digni autem sunt baptismi commodè fide eorum, qui illos ad Baptismum offerunt, & Augustini Epist. 23. intelligo: ut autem possit regenerari per Officium Voluntatis aliena cum offertur consecrandus, facit hoc unus Spiritus, ex quo regeneratur oblat. Addit enim Augustinus sibi parvulos non mentis suæ assensione credere, sed parentum vel Christianæ societatis fide muniri,

107. Nomina ergò dederunt, quod testantur etiam Patres (quæ in Epist. 3. Clementiæ habentur & Vita Alexandri Papæ non addam) in Concilio Carthag. IV. cap. 85. Baptizandi nomen suum dent, ac diu sub abstinentiâ visæ & carniû ac manus impositione crebra examinati, baptismum percipiant Cyrill. Catech. 3. mystag. Absit ut aliquis ex his, qui nomina dederunt & in album relati sunt, audiat: Amice, quomodo huc intrasti non habens vestem nuptialem. Addantur Ambros. lib. 2. de Sacramentis c. 2. August. lib. de Cura pro martyri gerenda & lib. de fide & Operibus.

108. Quæ nomina inscripta, illisq; jam jam baptizandi vocati fuerunt Supra enim ex Dionysio produxi quod iusserit nominum scriptionem, qui idem addit, quod sacerdos nomen citaverit, Greg. Nyssenus adversus eos qui differunt Baptisma: Venite, neq; rem negligite. Date mihi nomina, ut ea imprimam libris sensibilibus & scribam atramento.

109. Renunciatio secuta fuit de qua, videantur præter Dionys. Clemens Alexandrinus, Tertull. Orig. Chrysof. Cyrillus, Gregor. Magnus, Augustinus.

110. Hæc omnia juris tantum fuerunt Ecclesiastici ut Basilius fatetur lib. de Spir. Sancto cap. 27. fidei autem professio, quæ à Competentibus efflagitabatur, ut supra dixi, etiam in Scripturis annotata est, quæ tamen non nisi variis ceremoniis edita fuit, quas breviter recensebo.

III. Primo post renunciationem fuit facta hæc professio uti præter Constitutiones Clementinas Cyrillus Alexandrin. lib. 7. contra Julian. ait. ubi deposuerimus tenebras à mente nostra & demoniorum turbis valedixerimus, omnemq; ipsorum pompam & cultum prudentissimè respuerimus confitemur &c. Salvianus lib. 6. de Providentia, Abrenuncio enim, inquit, Diabolo, pompis, spectaculis & operibus ejus, Et quid postea Credo inquit in Deum Patrem &c.

112. Profitebantur autem fidem coram testibus pluribus, si Ephrem fides habenda lib. de penitenti cap. 7. & quidem in loco eminentiore uti Augustinus lib. 8. Conf. de Victor. no refert verbis certis conceptis, recitatisq; memoriter in Conspectu populi.

113. Uti enim in abjuracione ad Occidentem, ita in Confessione ad Orientem ab alijs convertentibus apud Nazianzen Orat. 40. in sanct. baptis & Hier. in Cap. 26. Amos cælo inspecto & manibus dextris in altum erectis Dionys. in Ecclesiastica Hierarchia: Ipsum ad Orientem
trans-

eransfert, intuontemq̄ in celum & manus tendentem (exporrigentem ha-
bet Nazianz. adversus Julianum) jubet Christo assentiri, omnibusq̄ sa-
cris verbis qua à DEO tradita sunt, quod cum fecit, tum ei professio-
nem rursus ter explicat idemq̄ posteaquam ter rursus professus est, rursus
ille, cum precatus est, benedixit, manusq̄ imponit.

114. Quæ professio ex aliquorum iudicio jurejurando confirma-
ta fuit, in quam sententiam adducunt Verba Cyrilli in Matth. venturi
ad Baptismum prius consentitur, credere se in DEO filio & in passione ac
resurrectione ejus & huic professione Sacramento fides redditur.

115. Memoriter fidem quam profitebantur recitare debebant, ut Au-
gust. lib. 1. Retract. cap. 17. Disputationem de fide & Symbolo in librum
centuli, in quo de rebus ipsis ita differitur, ut tamen non fiat Verborum il-
lorum contextio, qua tenenda memoriter competentibus traditur Vid. Au-
gust. l. 8. Confess. supra thesi 112.

116. Fides Symbolo includebatur cui annexa erat Oratio Domi-
nica, in Concilio Constantinopolitano VI. Canon. 6. Constitutum est à san-
ctis Patribus ut nullus christumetur neq̄ baptizetur &c. nisi Symbolum &
Orationem Dominicam memoriter tenuerit, Concil. Tolet. III. can. 2. Sym-
bolum pramissum fuit orationi Dominice.

117. Ut autem eò facilius addiscerent quidam dies fuere concessi
in quibus explicabatur Symbolum [De se enim Ambrosius Epist. 53. ait.
quod dimissis catechumenis Symbolum competentibus tradiderit Basilea.]
quadraginta dies initio facto à feria quarta hebdomadæ quartæ qua-
dragesimæ [juxta Amalarium Fortunatum, Hugonem Victorinum]
tempore Hieronymi fuerunt constituti, quod testatur Epistola ab Pamma-
sbum. Consuetudo apud nos ejusmodi est, ut is, qui baptizandi sunt per
40. dies publicè tradamus sanctam & odorandam Trinitatem, quamvis
non negem solenniore aliqua ratione Symbolum explicatum octavo
die, qui præcessit Baptismum uti Patres Concilij Agathensis constitue-
runt Canonem 13. Symbolum placuit ab omnibus Ecclesiis una die, id est,
ante octo dies Dominica Resurrectionis, publicè in Ecclesia competentibus
pradicari.

118. Miror autem quosdam viros doctos hanc Informationem,
competentium confundere cum institutione audientium. Ordinariè
in hac enim plus temporis fuisse insumptum notius est, ut prolixà de-
monstratione indigeat.

119. Ut

119. Ut enim taceam, quod Catechetæ Baptisma sæpè distulerint, ut coacti fuerint Patres per Canones illam consuetudinem evellere; *Concilij Constantinopolitani l. Canon. 7.* clarior est quam ut illum quis eludere possit, quem supra adduximus. Cujus verba reperiuntur in *Canon. 95. Constant. VI. Sic incitamus & diu in Ecclesia versari, Scripturas audire facimus & tunc baptizamus.*

120. Ferè ego adducor, ut credam in hoc non errasse *Constitutionum Clementinarum Autorem*; quem interpolatum imò Clementem non esse ut facilis concedo, ita tamen in ritibus non semper negligendum judico) qui *lib. 8. cap. 38.* trium annorum meminit, cujus Verba sunt, *qui Catechesi erudiendus est, per tres annos erudiat.*

121. Ex Concilio certè Niceno constat, breve tempus Catechumenis destinatum, fuisse in longius mutatum. Procul dubio qd diras persecutiones, quæ ante Constantini tempora Ecclesiam Christi infestabant tempus fuit contractum [neq; male] ne in baptisimi discrimen vocarentur, cum sub Constantino tamen longè alia ratio esset. Ita sanciverunt *Canon. 2.* Quoniam multa vel necessitate, vel urgentibus alioqui hominibus præter Canonem Ecclesiasticum facta sunt, homines, qui è vita gentili ad fidem nuper accesserunt, & exiguo tempore Catechumeni id est initiati fuere, statim ad lavacrum spirituale deducant, visum est, ut nihil deinceps tale fiat. Nam & Catechumeno tempore opus est.

122. Longo ergò tempore ex tenore Constantinopolitani, & non exiguo tempore ex constitutione Niceni Concilij catechizandi erant, ut in Hispania duobus annis inter Catechumenos manere oporteret, ut statuit *Canon. 42. Concilij Eliberini. Eos qui ad primam credulitatis fidem accedunt, si bona fuerint conversationis, intra biennium temporis placuit ad Baptismi gratiam admitti.*

123. Ergo si Conversationis dubiæ fuissent, & forte ad perceptionem fidei tardiores, plus temporis ipsis fuisset insumendum, quemadmodum non negaverim ratione personarum, profectuum laudabiliorum, tempus fuisse contractum, quod Autor Clementinarum non negat, subjungit enim: *Quod si viriute præditus sit, & erga Scripturam studium ostendat recipiatur, quoniam non tempus sed animus (uti in Ambrosio) estimatur.*

124. Conversationem probè considerarunt, tempusq; longius præ-

E

præ-

præfinitum fuit ut melius fundamenta adiscerent probarenturq;. Scæpius enim Ethnici illudebant Christianis, & baptismo percepto ad gentilismum redibant. Non mirum ergo quod & Arnobius non statim ad baptismum admissus fuerit. Cum enim ab Episcopo baptisma expeteret, eosq; videret sententiam differre quod vererentur (*apud Isidor. l. 7. c. 14. Etymol. Raban. l. 1. de instit. Cler. c. 26.*) ne vir secularis tumens eloquentiâ sacramento fidei illuderet, in argumentum fidei quam semper impugnaverat contra pristinam suam religionem egregium volumen adversus gentes scripsit.

125. Certè si *Baronio ad ann. 385.* in annalibus in hoc fides concedenda, *Augustinus* ipse duobus annis & aliquot mensibus Catechumenorum ordini fuit ascriptus ut ex hoc Exemplo non obscure 40. dierum tempus contractius sit, quam ut cum Veterum monumentis conveniat.

126. Si Catechumenus interea peccaret, protractum tempus. Ita in *Nicensi Concilio Canon 13. Placuit hoc sancto & magno Concilio de Catechumenis, qui lapsi sunt, ut tribus annis inter audientes Verbum sint tantummodo, posthac verò orent cum Catechumenis.* In *Canone 73. in Concilio Eliberino, si Catechumenus delator fuerit in levi causa post quinquennij tempora admittatur ad Baptismum.*

127. Ubi tamen notandum est, nos hæc in primis Catechumenorum non baptizatorum rationem habuisse, cum enim tempore nascentis Ecclesiæ magnus esset adulterorum, qui in doctrina informandi erant, numerus, de his etiam sæpissimè loquuntur Autores, ut tamen illos non excludant, qui ex Christianis Parentibus orti, informationi Verbi tantum interfuerunt. & postea ad sacram Synaxin per manuum impositionem recepti fuerunt, de quibus infra agam.

128. Jam ad ipsam Catecheseos Materiam properandum est, quæ nobis ab ipso DEI Spiritu in in *Cap. 6. ad Hebræos* proponitur, quemadmodum *Connexio v. 11, 12, 13, 14. capituli* Et *cap. 6. v. 1.* monstrat, ipsaq; *res v. 1. & 2.* innuit, Patrumq; & plerorumq; Theologorum consensus confirmat.

129. Ex Patribus instar omnium sit *Chrysostomus*, qui non tantum hos versus ad Catechesin refert, sed & quæ in *v. 4. s. & 6.* dicuntur, quasi Apostolus in incepta de Catechesi loquendi metaphora maneat eo refert. Neq; *Augustinus* aliter *lib. de fide & operibus*, & *Beda*, qui eadem

dem Augustini ferè verba repetit in *cap. 6. ad Hebræos. Unde & Epistola*, ajunt, *quæ ad Hebræos inscribitur, cum eorum qui baptizentur, commemorentur initia, posita est ibi pœnitentia à mortuè operibus: Sic enim dicit; ideoq; remittentes initio Christi Verbum, in consummationem respiciamus: non iterum jacentes fundamentum pœnitentiæ à mortuè operibus, &c. Hæc igitur omnia pertinere ad initia Neophytorum satè aperteq; Scriptura testatur. Neq; dissentit Theophylactus, qui cap. 6 ad usitatam tum temporis Catechesin applicat, huncq; sensum dicit. Doctrinam quæ in Exordio tradita est Vobis per Symbolum & Orationem Dominicam, ut hanc iterum incipiatis, imbui. Vide etiam Ambrosium l. 2. de penit. c. 2.*

130. Pœnitentiam primo loco ponit Apostolus, quam Thomas, inter recentiores autem Marloratus in hunc locum, & alij restringunt ad certam formulam Catechumenis præscriptam, quæ coram Ecclesia ante Baptismum facienda erat.

131. Negari quidem non potest, usitatum fuisse Catechumenis, ut pœnitentiam ante baptismi susceptionem agerent, quod non solum ex praxi Ecclesiæ post Apostolorum tempora sed etiam viventium Apostolorum (*Act. 2. Petrus præmittit, & dicit, Pœnitentiam agite & baptizetur unusquisq; vestrum in Nomine Jesu Christi.*) observatum fuisse constat. Imprimis autem Seculo III. IV. & V. post Christum natum ritus circa Exordiales pœnitentiam creverunt, ut de illâ dubitare velle, esset illius, qui parum in Veterum Scriptis esset versatus. Ex multis unum vel alterum addam.

132. *Augustinus lib. de vera & falsa pœnitentiâ: Ob hoc sunt Catechumeni in Ecclesia constituti, ut dum baptismum expectant, unde jure pœniteant, habeant. Et Anselmus in Cap. 3 Matth. Clemens & quidam alij sancti Viri illis, qui turpiter vixerant, & conversi baptizari volebant, septem dies abstinentiæ vel etiam plures ad præparationem injungebant. Unde adhuc in Catechumenis aliquod spatium ante baptismum præstituitur, ut illos pœniteat Vid. Naz. Orat. 41.*

133. Tempore Cyrilli Hierosol: in Catech. Mystag: quadraginta dierum pœnitentiam suscipere cogebantur, procul dubio tot diebus, quot Symbolum ipsis explicabatur. Inde Cyrillus, *velinque presentia & crede futura, tot annorum circulos transigisti, mundo frustra operans navans, & quadraginta diebus non vacabis pro anima tuâ. Clarius hoc*

exponit in *Procatechesi* ab baptizandos: Ego te admoneto, priquam *Jesus*, axillarum *spangus* ingrediatur & amictum tuum videat, satis longum habes intervallum cum poenitentia dierum quadraginta tibi datur.

134. Neq; nego Confessionis poenitentialis baptismo premissæ solitæ vestigia non contemnenda inventi in Antiquitate. Loquuntur enim de eâ & Optimi & antiquissimi Patres, ex quibus *Tertullianus* primum locum sibi vendicat cujus *lib. de Baptismo Cap. 19* hæc sunt quæ sequuntur: *Ingressuros Baptismum, orationibus crebris, jejuniis & genuculationibus & pervigilijs orare oportet, & cum confessione omnium retro delictorum, ut exponant etiam Baptismum Johannis, tingebantur, inquit, confidentes delicta sua: nobis gratulandum est, si non publicè confitemur iniquitates aut turpitudines nostras.*

135. Post *Tertullianum*, *Nazianzenum* produco ex *Orat. 40.* in qua illis qui ideo ne peccata sua exponere cogentur Baptismum differabant, occurrit, quod facere non potuisset, nisi ejusmodi Confessio in usu fuisset.

136. *Cyrillus* Catechumenos hortatur, ne tegant peccata, sed in Confessione detegant. Ita enim *Catechesi 1. Myst. ag.* *Tempus præsens est tempus confessionis consistere quæ perpetrasti sive Verbo, sive opere, sive noctu sive interdiu: Confitearis tempore acceptabili & in die salutis assistas catechesibus, & quæ in illis dicuntur, memineris. Dicitur enim non ideo, ut audias tantum, sed ut per fidem dicta obsignes.*

137. *Chrysostomus* idem confirmat *Homil. 10. in Cap. 3. Matth.* *Tempus, ait Confessionis equè & loti baptumate & illorū profanūq; incumbit; illis quidem ut post patentium criminum vulnera, poenentiã interveniente curentur, & ad sacra mysteria redire mereantur; his verò ut ablutis in baptismo maculæ ad Dominicam mensam mundam jam conscientiam accedant.*

138. Ex Historicis agmen claudat *Socrates*, qui *Alexandrinæ Ecclesiæ* ritus exponens, plurimos dicit ad Baptismum festinasse & peccata confidentes baptizator fuisse.

139. Quicquid autem sit, hæc vix ad nostrum Apostolum pertinent. Ut ut enim concedam posterioribus temporibus hoc obtinuisse, unde autem probabunt Apostoli tempore obtinuisse, ut confessionem quandam recitarent Catechumeni, in quam in *Epistola ad Hebræos* digitum intendat *Apostolus*.

140. Sanè μετάνοιαν pro Formula Confessionis sumi in sacris non memini, neq; de hoc loqui, textus Apostoli permittit, de tali enim loquitur quæ vel est θεμέλειον vel ad θεμέλειον jure refertur. Atquis ejusmodi formulam ad fundamentalia, & τῆς δεξιῆς τῆ χειρὸς ἔλογον referet, cum nullibi ejusmodi formula sit mandata, neq; præscripta. Peccata cum baptizarentur, confitebantur illi qui ad Johannem venerunt *Matth. 3. vi6.* & de confessione Baptismo præmissa *Cajetanus & Lorinus* locum *Act. 19, 18.* explicant, quando dicitur. *Et multi eorum qui crediderant, veniebant confiteutes & indicantes facta sua;* quod autem à Christo & Apostolis aliqua Confessionis formula instituta, & ex necessitate ante baptismum recitata sit, quæ voce pænitentiae apud Paulum venit, non invenio.

141. Pænitentia ergò generaliter, ut & in aliis locis, hoc in Capite [errat igitur *Hemmingius* qui contrarium defendit] sumitur, quæ cum hoc loco opponatur fidei, in primis agnitionem peccatorum, dolorem de peccatis admisis, & quâ homo à peccatis desistit, studiumq; Virtutum unice sibi proponit, includit, ratione cujus homo verè dicitur μετνοεῖν ad saniozem mentem, se mutantem in melius, transire.

142. Hæc autem μετάνοια ex Decalogo & divinis Præceptis desumitur, in quibus opera mortua prohibentur, & ut vitam vivamus juxta DEI voluntatem docemur. Ex lege agnitio peccati *Rom. 7. v. 7, 20.* quo cognito non nisi dolor & timor, & tristitia 2. *Cor. 7. v. 9.* ut sapere incipiant homines, & opera tenebrarum abjiciant, pietati studeant *Matth. 5. v. 7. cap. 19. v. 17. Col. 2, 8. Jacob. 2. v. 8.*

143. Breviter equidem sed nervosè *B. Hunnius* in h. l. nostram mentem exponit, quando f. 116. idem quod nos diximus Paulum velle ostendit. *Periphrasis*, ait, hæc est doctrina Catechetica, cujus præcipua capita expressè notat. Pænitentia voce ad primum caput Catechismi alludit nempe ad Decalogum, per quem Paulo teste, agnitio est peccati & pænitentia seu conversio ab operibus mortuâ, quæ in Decalogo prohibentur.

144. Scilicet omnia peccata Apostolo hoc loco dicuntur Opera mortua ut & *Heb. 9. v. 14.* ut illi qui his student, dicantur mortui *Luc. 15.* excludantq; vitam gratiæ. Quod enim de Sapientia dicit *Autor libri Sapientia*, illam non ingredi in animam malitiosam, neq; habitare in Corpore, quod subjectum est peccato, id etiam de æterna sapientia, in

qua vita nostra abscondita est cum DEO ad *Collof. 3. v. 3.* dicendum est. In renatis mortuum potius peccatū est. Nam mortui peccatis dicuntur *Rom. 6. v. 11* ut vivant DEO *v. 12.* Ne regnet peccatum in mortali corpore ut auscultetis ei in cupiditatibus corporis *v. 13.* Neq; sistite arma injustitiæ peccato, sed sistite vos DEO, ut ex mortuis vivos.

145. Merito ab hac pœnitentia initium fecit Apostolus. Ab hac enim Johannes *Matth. 3. 2.* & Christus *Matth. 4. v. 17.* initium fecit, quam (ut h. l. vox sumitur) fides immediatè sequitur.

146. Alterum Caput Apostolicæ Catechesis est *πίστις ἐπὶ θεῷ* FIDES ERGA DEUM. Idem Johannes addit *Matth. 3.* Resipiscite & credite. Ut enim Pœnitentia sit *μετάνοια εἰς σωτηρίαν 2. Cor. 7. 9.* Fides requiritur, quæ anima est conversionis, ut ad DEI gratiam accedamus & in ea sternus ad *Rom. 5. v. 2.* per quam etiam corda, ab operibus mortuis purgantur *Act. 15. 9.* & per fidem in sanguine (quo purgat *1. Joh. 13.* Vivificat ut vitam quam vivant fideles vivant per fidem *Gal. 2. 10.* & salvat *1. Pet. 1. v. 9. Joh. 3. v. 16. Joh. 20. v. 31.*) Christus est *ἡ ἀσκήσιον Rom. 3. 25.*

147. Fidei autem appellatione de professione communiter Fidei Baptismo præmitti solita, quam edebant Catechumeni, antequam baptizarentur, intelligunt, & multi etiam eò collimant, quod Symbolum Apostolicum Paulus hoc loco respiciat.

148. Verum est & supra à nobis concessum Professionem fidei à Catechumenis ante Baptismum præmissam de qua *Ambros. l. 2. Sacram. c. 7. Interrogatus es. Credis in DEUM patrem omnipotentem? Dixisti credo. Et immersisti hoc est sepultus es. Iterum interrogatus es: Credis in D. N. I. C. & in crucem ejus? Dixisti credo & immersisti Tertio interrogatus, credis & in Spiritum Sanctum? Dixisti credo, ut multiplicem lapsus superiorū atarū absolveret trina confessio.*

149. Et hoc extra Controversiam est Symbolum in magna veneratione fuisse, illudq; & explicatum Catechumenis & ab illis recitatum. In Concilij enim Agathensis Canon. 13 statutum fuit, ut Symbolum ante 8. dies Dominica Resurrectionis publicè in Ecclesia competentibus prædicaretur & supra ex Ambrosio *Epistol. 33.* retulimus quod dicat se in Baptisteriis Symbolum competentibus tradisse. Et Hieron. *Epistol. 61. ad Pammach.* annon tamen potius scindis Ecclesiam, quæ præcepisti Bethleem posteris tuis, ne competentibus nostrū Symbolum traderent. August.

Serm.

Serm. 115. Symbolum quod vobis tradituri sumus fratres Charissimi, comprehensio est fidei nostrae atq; perfectio.

150. Quod autem ipsis tradebatur, id etiam ex ipsis exigebatur Symbolum, uti habet *Chrysostomus*, qui in homilia in Symbol. dum Christianae doctrinae principia baptizandis explicanda sumserat, solos Competentes alloquitur; Vos autem Genus electum grec novellus DEL, qui competitis à Rege Regum & Domino Dominorum munus gratiae, qui Baptismum salutarem speratis vobis affuturum, audite professionis vestrae Verba. Et *Isidorus lib. I. de Offic. Eccles. cap. 27. Hoc die (Palmarum idè Pascha Competentium dictum Albino Flacco lib. de divin. Offic.) Symbolum Competentibus traditur propter consuetudinem Dominicae Pasche solennitatem, ut qui jam ad DEL gratiam percipiendam festinant, fidem, quam confitentur agnoscant.*

151. An autem idem iisdem Verbis eodemq; ordine compositum Symbolum semper fuerit, illudq; hoc loco Apostolus velit, dubito.

152. Absit quod negem Symbolum nostrum esse verè Apostolicum hoc est doctrinam & rem ibi contentam & Apostolicam esse & traditione continuà illustrem, sed quod Apostoli Symbolum his verbis & hoc ordine & quidem ut *Petrus dixerit, Credo in DEUM Patrem omnipotentem. Johannes dixerit; Creatorem caeli & terra. Jacobus dixerit; Credo & in IESUM CHRISTUM, filium ejus unicum Dominum nostrum. Andreas dixerit. Qui conceptus est de Spiritu Sancto, natus ex Maria Virgine. Philippus dixerit, Passus sub Pontio Pilato, crucifixus mortuus & sepultus. Thomas dixerit; Descendit ad inferna: Tertia die resurrexit à mortuis. Bartholomaeus dixerit; Ascendit ad caelos: sedet ad dextram DEI Patris Omni potentis. Matthaeus dixerit; Inde venturus est judicare vivos & mortuos. Jacobus Alphaei; Credo & in Spiritum Sanctum, Sanctam Ecclesiam Catholicam. Simon Zelotes; Sanctorum Communionem, remissionem peccatorum: Judas Jacobi; Carnis resurrectionem; Matthias compleverit; Vitam aeternam Amen, uti quidem Augustino (Baronius enim incerti auctoris non Augustini hæc verba dicit) tribuitur Tomo X. operum editionis Lugdunensis p. 675. tradiderint, cum Erasmo dubito.*

153. Si enim ab Apostolis fuisset compositum Ecclesiaq; tradidum, ad hoc usq; tempus conservatum, pars esset Canonis & non ad traditionem spectaret, errassetq; universa ab Ascensione Christi Ecclesia, quæ

que intra Canonem non posuisset, erraretq; hodiè quod Canonibus Bibliorum non adderet neq; errore posset se vindicare. secutura Ecclesia Quomodo enim hodie vel sequentibus seculis Ecclesia quod in Canone non inveniret & ab Ecclesia traditum agnosceret, tanquam ab Ecclesia traditum in Canone existimaret.

154. Accedit, quod si ab Apostolis compositum fuisset nulla Particularis Ecclesia unquam mutare debuisset, aut aliter proponere. At quod quatuor prioribus seculis non his iisdem verbis propositum fuerit, ad oculum excollatione Symbolorum patet. Quis fidelium (hæreticos eximo) enim coram facie Universæ Ecclesiæ vel jota in Canone & in alijs ab Apostolis profectum mutare præsumeret.

155. Et si vera sunt, quæ contra Pontificios disputamus, (uti verissima) nihil ex traditione ad Ecclesiam spectare, illiusq; certitudinem nos habere posse, nisi quod vel ex canonicis libris (fide divina) vel Ecclesiasticis alijs, fide dignis Scriptoribus (fide humana) certum colligatur Producant ante Augustinum aliquem Patrem, qui his verbis efferat. Imo ex eo quod nemo antiquorum iisdem verbis Symbolum citet, indicio est non ita in Ecclesia recitatum fuisse. Quod enim Irenæum lib. 1. adversus hæreses cap. 2. pag. 35. quidam citent, nihil est. Ita enim ille ex versione Gallasij: Etenim Ecclesia, quamvis per universum Orbem dispersa usq; ad extremum terra ab Apostolis & eorum discipulis accepit fidem, quæ est in unum DEUM Patrem Omnipotentem, qui fecit cælum & terram, & maria, & omnia, quæ in eum sunt: Et salute nostra. Et Spiritum Sanctum qui per Prophetas prædicavit dispensationes & adventus DEI, & eam quæ ex Virgine est generationem, & passionem, & resurrectionem à mortuis, & in cælos Ascensionem dilecti IESU CHRISTI domini nostri: Et ipsius è cælis adventum in gloria Patris ad instauranda Universa, & suscitandam omnem carnem totius humani generis, ut CHRISTO IESU Domino nostro & DEO, & salvatori & Regi, secundum beneplacitum Patris Invisibilis, omne genu curvetur cælestium, terrestrium & infernorum, & omni lingua confiteatur ei, ac justam iudicium in omnibus faciat, & in Ignem mittat Spiritus nequitia & Angelos transgressores, qui desertores facti sunt, & impios & injustos & ex leges, & homines blasphemos: justis vero & sanctis, & qui mandata ejus observant, & in dilectione ejus perseverant, non nullis quidem ab initio, alijs autem ex penitentia, vitam donet, atq; incorruptilem statim largiatur, vitamq; æternam tribuat. Quod autem Magdeburgense

genses lib. 2. pag. 96. ex quibusdam Verbis Symboli à Patribus conjecturam petant, ut demonstrent idem Symbolum superesse, non valet.

156. Nisi tempore excluderem in tabella quasi Veterum, quæ hæc de re extant Verba, afferrem, sed unicum *Tertuliani lib. de proscriptio- nibus hæreticorum locum* afferam ex cujus testimonio manifestum, erit ejusdem Verbis & ordine Symbolum ab omnibus non concipi: *Regula autem est fidei, ait, ut jam hinc quid credamus profiteamur, illa scilicet qua creditur: Unum omnino DEUM, nec alium præter mandis conditorem; qui universa denibilo produxerit, per Verbum suum primum omnium emissum: Id Verbum filium ejus appellatum, in nomine DEI variè visum Patriarchis, in Prophetis semper auditum, postremo delatum ex Spiritu DEI Patris, & Virtute in Virginem Mariam, carnem s. sum ex utero ejus, & ex ea natum hominem esse JESUM CHRISTUM: exinde prædicasse novam legem, & novam promissionem regni cælorum, virtutes fecisse: Fixum Cruci, tertia die resurrexisse: In cælos ereptum sedere ad dextram Patris: Mississe Vicariam vim Spiritus Sancti, (Spiritum Sanctum ipsum intelligit ut ex l. adv. Praxeam videre est) qui credentes agat; Venturam cum claritate, ad sumendos sanctos in vita æterna & promissorum cælestium fructum, & ad prophanos judicandos igni perpetuo, facta utriusq; partis resurrectione cum carnis resurrectione. Hæc Regula à Christo instituta nullas habet apud nos questiones, nisi quas hæreses inferunt, & quæ Hæreticos faciunt.* Hæc Tertull.

157. Agmen autem claudat *Ruffinus* (Cypriani enim liber non est, cum Photini mentionem faciat Autoris longe Cypriano recentioris, nec Cyprianus in Aquileiensi Ecclesia in qua tamen Ruffinus constitutus) qui ut ut occidentalis Ecclesiæ Symbolum Orientalium Symbolo præferre studeat, id tamen, de quo hoc loco solliciti sumus, fateatur in expositione symboli: *Illud non importunè commoneandum puto, quod in diversis Ecclesiis aliqua in his Verbis inveniantur adjecta: In Ecclesia tamen Urbis Romæ hoc non deprehenditur factum, quod ego propterea esse arbitror, quod neq; hæresis ulla illic sumpsit Exordium: Et mos ibi servatur antiquus, eos qui gratiam Baptismi suscepturi sunt, publice, i. e. fidelium populo audiente, Symbolum reddere, & utiq; adjunctionem anius saltem sermonis, eorum qui præcesserunt in fide non admittit auditus. In cæteris autem locis quantum intelligi datur, propter nonnullos hæreticos addita quedam videntur. per quæ novellæ doctrine sensus crederetur excludi.*

di. Nos tamen illum ordinem sequimur, quem in Aquilejensi Ecclesia per
lavacri gratiam suscepimus. Firmat assertionem suam Rufinus in seqq.
His additur invisibilem & impassibilem. Sciendum, quod duo isti sermo-
nes in Ecclesia Romana Symbolo non habentur: constat autem apud nos ad-
ditos, hereseos causa Sabellij illius profecto qui à nostris Patripassiani ap-
pellantur: id est, qua Patrem ipsum vel ex Virgine natum dicit, & visibilem
factum vel passum affirmat in carne. Ut ergo excluderetur talis impie-
tas de patre, videntur hæc addidisse majores & invisibilem patrem, atq;
impassibilem dixisse. Et in teqq. Ubi nos dicimus. Et in Jesum Chro-
stum, unicum filium ejus, Dominum nostrum; illi tradunt; Et in unum
Dominum nostrum Jesum Christum, unicum filium ejus.

158. Imò Apostolicus noster locus diversum ordinem exhibet.
Velenim, quæ communis est sententia Articulus de Spiritu Sancto in
altero Capite continetur, vel quæ mea erit conjectura in quarto insi-
nuatur, & ita ante Judicium Extremum ponitur, cum tamen in nostro
hodierno Symbolo ante Spiritus Sancti mentionem de Judicio agatur,
judicaturus vivos & mortuos. Et in Spiritum Sanctum.

159. Puto ergo in hoc secundo Articulo doctrinam de DEI
Unitate & Christo Verbis Scripturæ credendam expositam fuisse, quod
verus sit DEUS Creator Cæli & terræ, Pater Jesu Christi filij ejus
unigeniti, nati ex Maria Virgine, passi &c. pro genere humano, ut san-
guine liberarentur à peccato & morte omnes, qui in ipsum credunt.

160. Et hæc doctrina maximè fundamentalis est, utpote objectum
fidei salvificæ continens, ut non malè Hunnius scribat; In DEUM: Indicat
fidem hanc non solâ notitiâ sed vivâ simul fiducia constare. Et ex antiquis
Chryostomus: Si autem hoc initium est, quid aliud doctrina nostra quam
penitere ab operibus mortuâ & per Spiritum Sanctum accipere fidem in
resurrectione mortuorum & judicij æterni. Et paulo post: Quia fides
fundamentum est, æterna verò super adificationes, adverte ipsum dicentem;
Ego quid tamen profui, alij superadificent super fidem aurum, argentum,
lapides pretiosos, ligna, fœnum, stipulam.

161. Tertium Caput est ΒΑΠΤΙΣΜΑΤΟΣ ΔΙΔΑΧΗ BAPTISMATUM
DOCTRINA Aretius distinctim legit, novumq; caput baptismati no-
vumq; doctrinæ destinat. Pro qua sententia Vir quidam Clarissimus
Oecumeniû Cajetanum Gaguæ & Erasnum citat, dicitq; non repugnare
textum græcum, utrumq; regi à voce Πηλείων, sicut ceteri genitivi praece-
dentes,

dentis, & sequentes. Quia vero præcessit doctrina quædam sub nomine fidei in DEUM idcirco doctrinam hac in parte interpretantur Evangelicam, quæ scilicet imbuti credunt Evangelium esse à DEO. Concinnius (pergit) est intelligi pleniorum Explicationem doctrina Christiana & myseriorum illius quæ demum post perceptum Baptismum Catechumenis tradebatur. Confer. Hieronym. in Comm. Matth. 28.

162. Erasmus græcicæ Scholia ita interpretari, quasi separatim legenda hæc sint, ait, doctrinamq; ita de Sacramentis nostræ fidei fuisse conijcit sed non repugnat etiam conjunctim posse legisquæ sententia ob Chrys. Theophylactum & Oecum. probalior etiam videtur, præsertim quod hæcenus Exemplar non viderim, quod iacisum vel comima inter has duas Voces ponat.

163. Neq; facillè hæc sententia explicabit, quænam, illa doctrina fuerit. Quæ enim ab Aretio dicuntur, nullius sunt momenti, & quomodo doctrina in genere contradistinguat, doctrinis specialioribus de Lege, Fide, Baptismo &c. ad Baptismum ergò hæc Vox referenda est.

164. Baptismus scil. optimo ordine Pœnitentiam & fidem apud Competentes sequitur, beneficia enim in Evangelio oblata & fide apprehensa baptismus obsignat.

165. Dubium tantum hoc loco est, cur non Baptismi sed Baptismatum mentionem faciat, cum unicum tantum Baptismum eumq; semel administrandum Ecclesia habeat.

166. Theodorus Beza ex suo Calvino in annot. fol. 376. ait Baptismatum meminit in plurali numero, non quod iteratus unquam sit Baptismus, sed quod plures Catechumeni solerent ad Baptismum convenire, cui postea certi attributi sunt dies nempe Pascha & Pentecostes, qui propterea dies Baptismatum dicti sunt ex Veterum plurimorum & Græcorum & Latino-rum scriptis liquet.

167. Non malè in hoc Beza loquitur, quod certi dies olim Baptizandis ordinati fuerint, si de seculo tertio & quarto &c. loqui voluerit At si ad prima Ecclesiæ initia id restrinxerit, errat.

168. Ex Act. 8. 9. 10. 11. enim constat non constituto tempore, sed ex improvviso sæpè Baptismum administrasse Apostolum, & quod in nascentis Ecclesiæ Exordio non certum tempus statutum fuerit, valdè probabile est. Bene enim Ambros. in Caput 4. ad Ebraeos: Postquam omnibus locis Ecclesia sunt constituta & Officia ordinata, aliter composita res

est, quam ceperat; primum enim omnes docebant & omnes baptizabant, quibuscumq; diebus vel temporibus fuisset occasio: nec enim Philippus tempus quaesivit, aut diem quo Eumuchum baptizaret, neq; jejunium interposuit; neq; Paulus & Silas tempus distulerunt, quo baptizarent, neq; Petrus Diaconus habuit, aut diem quaesivit, quando Cornelium cum omnibus ejus baptizavit.

169. Autor Constitutionum Apostolicarum quidem lib. 2. c. 20. ad Thomam Apostolum refert, quasi die Resurrectionis Catechumenos baptizandos constituerit. Verum cum in eo consentiant omnes doctiores, qui judicare solent de Veterum scriptis Authorem illum nominibus Apostolorum sibi opinionem Autoritatis conciliare voluisse, neq; in hoc ipsi fidendum autumo. Tertulliani tamen tempore hunc morem obtinuisse concedo, cum ejus mentionem lib. de Baptif. Cap. 19. Concilium Antisiodorense c. 18, Meldense 48. non nisi infirmos excipit, Catechumenos autem in Paschæ vel pentecostes, solennitate baptizandos statuit. Concilium Antisiodorense extra Paschatis tempus baptizantes tribus mensibus à sacris eliminat.

170. Diu hi dies fuere observati, & quod consuetudo hæc ad tempora Caroli Magni, Ludovici Pij, Lothariiq; duraverit, certissimum est. At in nullo Authore invenies, hos dies, dies baptismatum fuisse dictos, quod præsupponebat Beza, neq; unicum producit testimonium. Pascha competentium in Isidoro invenio sed non baptismatum. Neq; ex eo quod plures baptizati fuere doctrina Baptismatum potest exurgere, cum de unico Baptismo suscipiendo omnes instituti sint. Et quo Argumento Beza & Calvinus probant, dum Paulus hæc scribebat, statos dies fuisse observatos?

171. Lyra, Dionys. Caribus & Hemmingius cum multis alijs Baptismata nominari putant, quoniam non simplex Baptisma est, sed triplex, id est fluminis & flaminis & Sanguinis, tum non sit dubium, quin hæc tria Baptizandi edocti fuerint, & ita Ribera etiam, & nifallor Cornel. & Lapide. Quibus communiter respondetur, triplicem hanc Baptismatis distinctionem post Apostolorum cepisse tempora, ut non probabile sit, Apostolum ad id respexisse.

172. Verum esto 1. quod etiam ex sacris hæc significatio demonstrari queat, non quidem ex 1. Cor. 15. v. 29. uti Beza putat, sed ex Marc. 10, 38. Luc. 12, 50. baptismus sanguinis; ex Matth. 3. v. 11, Marc. 1. v. 8.

Luc. 3.

Luc. 3. v. 16. Act. 1. v. 5. baptisumus fluminis; *ex Matth. 3. 7. Rom. 6. v. 4. Ephes. 4. v. 5. Collos. 2. v. 12.* baptisumus fluminis. Sed quid hoc ad Apostolicum locum? Cur non etiam Baptisumus in Mosen *1. Cor. 10. 1.* adjecterunt, & qui forte hęc haberent locum, Baptisumos Judaicos *Marc. 7. 4.*

173. Et Veteres Martyrium & Votum loco Baptisumi habuerunt, non tamen Baptisumata proprię dicta vocarunt. Dicit quidem *Basilius de 40.* Martyribus ἐν τῷ ἰδίῳ ἀίματι διὰ τῆς οὐκείας πίστεως ἐβαπτίσθησαν, & *Prosper Sentent. 149.* qui non percepto regenerationis lavacro pro Christi confessione moriantur, his tantum illud valet ad abolenda peccata, quantum si fonte baptisumatis abluerentur.

174. Scilicet non magis Baptisuma Martyrium judicarunt, ac Catechumenum votum pro Baptisumo habuerunt, unde cum Imperator *Valentinianus* Catechumenus decessisset, tantum abest, ut *Ambrosius* de salute dubitaret, ut potius gratiam quam poposcerat non omisisset existimaret sanctus Pater in *Oratione funebri, de Obitu Valent.* sororesq; solatus fuerit: *Audivi vos dolere, quod non acceperit Sacramenta Baptisumatis.* Dicite mihi, quid aliud in nobis est nisi Voluntas, nisi petitio? atq; etiam dudum hoc votum habuit, ut antequam in Italiam venisset, initiaretur, & proxime baptizari se à me velle significavit. Et ided pro ceteris Causis me accersendum putavit. Non habet ergo gratiam quam desideravit? non habet quam poposcit? & quia poposcit, accepit, & c.

175. Nemo tamen exinde Baptisumata plura in Ecclesia dixerit, licet enim Vox Baptisumi Martyrio ab istis tribuatur, res tamen est diversissima, ut in plurali numero de rebus æquivocatis velle æquivocans dicere, ex æquivocis est non æquivocum facere, quod licet omnibus sanis Philosophis hactenus fuerit absurdum, ab illis tamen, qui nescio quod formale in Vocibus Mundo obtrudere conantur, vel concedendum vel dicendum, nullum dari Æquivocum. Et ita solidè nī fallor, *Thome, Hemmingij,* à quibus non recedit *Ribera,* sententia refutata est, & simul etiam *Socini,* qui ex hac phrasi *duobus Baptisumis aqua opus esse inopit.*

176. Diligentissimus *Flacius in Clav. f. 68.* de illis Veteris legis purificationibus ac lotionibus, quæ initò in primitivâ Ecclesiâ, præsertim Apostolorum tempore nondum erant prorsus abolitæ, Apostolum loqui putat.

177. Contra quam sententiam pugnare videtur quod Paulus hęc
F 3 sum,

summam prima Elementa eaq; fundamentalia Doctrinae Christianae recenseat, ad quae Judaeorum ablutiones minimè pertinent, nisi quis pro excusando Flacio vellet dicere, ad prima Elementa ideò hanc doctrinam spectasse, quod ex Hebraeorum, ad quos Paulus scribebat, opinione hæ ad salutem necessariae cum reliquis Mosaicis Ceremoniis habitae fuerint, quorum hæresin refellere, utpote fundamentum tollentem, hoc loco Paulum debuisse.

178. Salvo aliorum iudicio existimo propriè hîc Vocem *Βαπτισμάτων* sumi. Non nego quidem sub hac voce lotiones Pharisaeas comprehendi, quæ rotundis verbis ita dicuntur, *Mat. 7. v. 4. Βαπτισματα*, ipsamq; vocem *ὄνομα τῆ βαπτίζου* derivari, notius est quam ut probari debeat, si enim vim vocis spectes, abluendi significationem habet *Luc. 11. v. 36.* ita tamen ut baptismus non excludatur sed includatur.

179. Neq; obstat, quod Judaeorum lotiones non ad Catechesin spectarint. Sufficit enim si Baptismus, qui voce generali *Βαπτισμῶν* quoq; continetur, ad illam spectet, & tum temporis ad doctrinam Catecheticaam relatus fuerit. Sanè si Impositio manuum hoc loco ab Apostolo recenseri non intermittitur, ut pote per quam doctrinam ex nostra sententia, dona ministrantia à salvantibus &c. distinguuntur, cur non de Baptismo tanquam Novi Testamenti peculiari lavacro, Apostolus locuturus etiam huic oppositas, & ex tunc recepta sententia apud Hebræos hunc extenuentes lotiones Mosaicis proponeret, illasq; Auditoribus suis, quæ à salutis fundamento recederent, explicaret. Aliàs ex aliis Disciplinis notum est, opposita juxta se posita magis explicari. Quam acres autem disputationes de ejusmodi legalibus inter Judæos fuerint, & quam tenaciter has Mosaicis sub necessitate salutis defenderint notum est ex Epistolis Paulinis, & Concilij decisione *Act. 15.* Neq; putabis sine causa hanc doctrinam fidei subjunctam. Ideò enim *Βαπτισμάτων* genera sequuntur, ut firmiter sentiamus solam illam purgationem quæ in fide in DEUM, Christi scilicet in ara crucis factam, includitur Baptismoq; confertur peccata nostra purgare, ut reliquæ lustrationes omnes sint prorsus abolitæ. Inde in *Cap. 9.* ad Ebræos, ne ulla difficultas restaret, notanter exposuit *v. 9. Βαπτισμα* Veteris Testamenti non potuisse in Conscientia consummare cultorem & sic ad fundamentum non pertinuisse.

180. Quem-

180. Quemadmodum enim in alijs Artibus & Disciplinis pro re nata vel hoc vel illud necessario urgendum vel omittendum; ita licet doctrina de lotionibus Mosaicis non esset fundamentalis ne tamen quasi fundamentalis intelligeretur, & ne in fundamentis errarent Auditores necessario adjicienda fuit, quæ tamen & Patrum & nostro tempore recte è Catechesi exulat. Nemo enim est exceptis Judæis (qui si & hodie informandi apud eos mentio βαπτισμῶν iniicienda) qui his offenditur.

181. Pro nostra hac sententia possum citare Theophylact. Licet enim in Comm. primò eam quam habet Chryst. ferè propugnet, quando ait: Neq̄ enim perinde ac multa sint Baptismatis genera plurali usus est numero, cum unum sit Baptisma, sed antequam id sequatur & accidat, sit necesse. Nam si rursum hoc institueret & iterato, ut labentes Baptismo ablueret, necessario & Baptisma id est, plura hæc sequerentur, quod sanè fortius absurdum; ipse tamen quasi, dubius an hæc solutio (quæ etiam ad rem non facit & coacta est) difficultatem tolleret, in nostram intendit: Sciendum præterea, ait, quemadmodum qui legi in hæserant varias Baptismatum species Judaico ritu vel in gratia denunciassent.

182. Ambrosius lib. 2. de Penitentia cap. 2. Quid quod & supra (v. 2. ad Hebr. c. 6. de hoc capite enim agit) doctrinam Baptismorum præmisit? Et quia multa errant Baptismata in lege: meritò reprehendit illos, qui perfecta dimittant & principia Verbi requirant. Docet nos scire oportere destructa esse universa legis baptismata unum Baptisma esse in Ecclesia.

183. Occumenium addimus, qui ita commentatur h. l. Hi cum Judaicè plusquam æquum erat curiosi essent, quoniam varia erant in Lege Baptismata, volebant nova quoq̄ legis baptismate, quod regenerationem confert, frequenter baptizari, eò quod frequenter velent remissionem peccatorum accipere.

184. Quod si & hæc alicui non placuerint per me licet hic statuat Enallagen numeri cum Johanne Gerharde & Johanne Cameronæ βαπτισμῶν pro βαπτισμῆ (quæ literarum ῆ & ᾶν juxta antiquo rem scribendi modum permutatio facillè potuisset fieri) ponatur præsertim cum & Syrus ita Doctrinæ Baptismi & Augusti. de fide & Operibus cap. 11. lavacrum doctrinæ in singulari reddiderit non aliter ac Paulus in hac Epistola sacrificium unicum Christi Juvicis vocat Cap. 9. v. 23. licet

licet enim multa Sacrificia unicum tamen *καθ' ἐξοχήν* non aliter ac
Baptismus Verbo DEI munitus inter lotiones Mosaicas caput extollit
& reliquas post se relinquit.

185. Neq; frustra Vocem *διδαχῆς* hic additam puto, ut scilicet
Apostolus si non explicite tamen implicite innueret, sibi non tam pro-
positum esse Baptismata Christianorum multiplicare quam doctrinam
varias ablutiones diligenter exponentem proponere, illam ad praesens
negotium applicare, imprimis autem de baptismo agere.

186. Quartum Caput *ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν* IMPOSITIONIS
MANUUM est, quod quasi in parenthesi positum cum priori membro
putat Calvinus, licet enim nobiscum conjunctum malit, concedit tamen
se secus interpretari quam alios, nempe ut sit appositio quem Grammatici
vocant hoc sensu, Non jacentes rursus Fundamentum poenitentiae, Fidei in
DEUM Mortuorum Resurrectionis: quae doctrina est Baptismi & impositionis
manuum. Itaq; si parenthesi includas haec duo Membra, Baptismatū doctrinā
& manuum Impositionis contextus melius fluat. Nisi enim appositivè legas,
hoc erit absurdū quod hū idem repetet. Quae enim baptismalis est doctri-
na, nisi quam his recenset de fide in DEUM, de poenitentia & de iudicio, ac
similibus. Manuum Impositionem cum Baptismo conjungit: quia ut duo
erant Catechumenorum ordines, ita duplex erat ceremonia. Nam qui
erant extranei, non ante perveniebant ad Baptismum, quam edita fidei pro-
fessione. In illis ergo Catechesis Baptismum praecedere solebat. At liberi
fidelium, quoniam ab utero ad optati erant, & jure promissionis pertinebat
ad Corpus Ecclesiae, infantes baptizabantur: transacta vero infantia, post-
quam instituti erant in fide, se quoq; ad Catechesin offerebant, quae in illis
Baptismo erat posterior. Sed aliud Symbolum tunc adhibebatur, nempe
manuum impositio. Hic unus locus abunde testatur hujus ceremoniae Orig-
inem fluxisse ab Apostolis quae tamen postea in superstitionem versa fuit, ut
Mundus semper fere ab optimis institutis ad corruptelas degenerat. Calvi-
num Piscator hoc loco sequitur

187. Scilicet non mirum erat, ut, qui parum reverenter de Sacra-
mentoloquitur, doctrinam etiam ejus ab illorum censu, quae necessariae
& fundamentales à Spiritu Sancto judicatae sunt, removeret. Nota sunt
Emblemata ex lib. 4. Instit. cap. 15. Calvinii: multum damni ait invenit
dogma illud male expositum, Baptismum esse de necessitate salutis. Et alibi:
nisi omnia religionis Principia evertere libet fateri necesse est, non esse fun-
damentum

datam in Baptismo Infantis salutem. Ab hoc didicerunt *Ulysius in Compend. Theolog.* Regeneratio seu Salus non pendet à Baptismo. *Beza Colloq. Mompelgard.* salutem nostram hæcenus à Baptismo suspendimus, ut nec ipsius salutis fundamentum ab eo inchoemus. Verum impiè uti alio loco ex Scripturâ & Consensu Patrum ab aliis ostenditur.

187. Calvinum in Epistola ad Hebræos *Piscator* sequitur: *Tertium & quartum de Baptismo & manuum Impositione non videntur proponi ut peculiaria doctrina capita, sed interponi ceteris declarandi causâ, ad significandam Circumstantiam temporis, quo Rudimentariis fundamenta illa doctrina Christiana tradi solebant videl. eo tempore quo ad Baptismata admittebantur adulti. Item eo quo pueri in Infantia baptizati & in pueritia instituti coram Ecclesia solebant per impositionem manuum in fide Christiana confirmari.*

188. Hæc tamen Expositio refellitur 1. à scopo Apostoli, cui propositum est, non ceremonias tradere, sed docere quæ in Apostolica Ecclesia *σχιεῖα τῶ λόγῳ τῶ χριστῶ* fuerunt. Neq; 2. antecedentia & consequentia permittunt. Pœnitentia, fides, resurrectio sunt fundamentalia, & cum de lotionibus agatur, dicat an Mosaicæ ad salutem pertinere dicat, excluso Baptismo. 3. Consensus Veterum accedit, à quo sine Scriptura & urgente necessitate velle abire temerarium est. 4. Non mirum, quod Calvinus pro libitu Parentheses sibi fingat, cum nihil non fingendum sibi fas putarit. Et quasi Parenthesis sine restrictione sensum Verborum inverteret. 5. Neq; oppositio baptismum à reliquis divellit, & ex numero *σχιεῖων* excludit, neq; doctrinae Vox facit, ut Baptismus & Impositio sint nudæ Ceremoniæ [egregiè de Baptismo sentiens, quem cum impositione puerorum adulatorum confert.] 6. Et sanè distincta est doctrina de Baptismo & de fide uti ostensum fuit. 7. Liberos ab utero adoptatos esse, *παρὰδοχῶν* est Calvinì scripturæ & Veteri Ecclesiæ ignotum. Miror autem hoc loco hominem hunc ad Veterum ritus confugere, qui totus in eo fuit, ut Veterum ritus non sine causa introductos non sine ingenti Ecclesiæ scandalo extrusit, quod procul dubio non fecisset, si diligentius (uti alij nostræ confessionis docti Viri observant) in Veterum ritus inquisivisset.

190. Piscatorem autem quod hæc duo declarationis causa adjecta fuisse asserat, non intelligo. Neq; quid Baptismus & Impositio
 G manuum

manuum ex sententia quam defendit ad fidei, penitentiae & resurrectionis declarationem faciant, capio.

190. *Alphonsus Salmero* intelligit de manuum Impositione, quae infantibus ante Baptismum adhiberi consueverat. *Clarissimus Gerberdus* autem de eadem manuum Impositione post Baptismum, cuius confessio fuit requisita ab iis, qui ex Christianis Parentibus nati in aetate infantili erant baptizati, ac postea in adultâ aetate post perceptam fidei Christianae doctrinam manuum impositione in illa confessione confirmabantur. De qua *Hemmingius* etiam: *Manuum hanc impositionem*, ait, *factam fuisse per Episcopos & Presbyteros, qui examinati imponebant manus additâ fausta precatone & benedictione ad quam saepe visibiliter donabatur Spiritus Sanctus.*

191. *Audentior Aretius*, qui cum parum hac de re in antiquitate legisset, uti supra probavi, hæc addit: *De hac Ceremoniâ admovebantur Neophyti, quandoquidem tum in frequenti erat usu, quid illa esset, cur instituta, quibus & per quos imponebantur manus & ad quid conduceret, disciebant prima fidei Tironos.*

192. *Franciscus Ribera* in *Commentario in Epist. ad Hebraeos fol. 227.* de Sacramento Confirmationis hic Apostolum loqui, contendit, in quo manus imponebantur baptizatis, ut plenitudinem Spiritus Sancti acciperent. *Act. 8.* Nondum enim in quenquam illorum venerat, sed baptizati tantum erant in nomine Domini JESU. Quibus imponebant manus, super illos & accipiebant Spiritum Sanctum. Ita & *Estius* hoc loco & *Reihing* adhuc Pontificius in *Manuali.*

193. At 1. neq; ipsi Pontificij hodiè manus imponunt in hac Confirmatione, neq; ad materiam & formam hujus Sacramenti Confirmationis necessitatem, multò minus autem quod sit Sacramentum, Ecclesiae ex hoc loco colligunt. Episcopi quidem Pontificiorum pollice in Chrismo intincto crucem in fronte describunt, & deinde alampam impingunt, sed hoc non est manus imponere. 2. Ex institutione divina non esse hoc Sacramentum arcessendum [quod alias ad Sacramentum pertinet] non nulli adversarij fatentur, 3. Rectissime *Francis. Svarcz* Parte 3. *Disput. 31. Sectione. 4.* Dicendum est illam priorem simplicem manus impositionem ab Apostolò usurpatam, revera non fuisse Sacramentum Confirmationis, quod nunc habemus, quia in ritu sensibili valde differebat, imò nec simpliciter Sacramentum fuisse, quia non erat

memo-

memoria stabili ac firma lege instituta. 4. Locus etiam Riberæ ex Actis 8. huc non pertinet. Agitenim de miraculosa Spiritus Sancti effusione, quicquid etiam dicant *Bellarminus & Reibing*, cujus argumenta in ipso conflictu videbimus.

194. Uti ergo ipse *Svaretz* ingenuè hunc ad Hebræos locum de illa Impositione manuum quam sequebatur Spiritus Sancti miraculosa effusio intelligit, ita etiam ante ipsum *Chrysaſtomus* post hæc Verba, *Impositionem manuum*, ait: *Sic quippe Sanctum Spiritum accipiebant, imponentes eis palàm manus. Theophyl. quia scil. Spiritum Sanctum accipiebant, cujus gratia & futura prædicerent, & miracula ederent. Ais enim & alibi Paulus: Cum manus ei imposuisset, acceperunt Spiritum Sanctum. Et Job. Pomeranus in h. l. impositio manuum, sive quatenus potest dari & dabatur, datur semper Spiritus Sanctus.*

195. *Paræus* cum quo etiam ferè consentit *Bullinger*, per impositionem manuum intelligit initialem doctrinam de donis Spiritualibus & de ministerio Ecclesiæ, quia & dona Spiritualia tunc conferebantur, & Pastores Ecclesiæ ordinabantur per impositionem manuum, uti videre est Act 8. & 1. Tim. 4.

196. Non malè nisi quod & alia adhuc adjicienda existimarim. Nempe si in re dubia, obscura & diversissimè explicata conjecturæ locus est concedendus, existimo Paulum hac Phrasi respexisse ad doctrinam de Spiritu Sancto, Ecclesia, Oratione & cœna. Quod enim in reliquis disciplinis solet fieri, ut memoriæ consulendæ ergò in genere sensu obvium solemus nominare, ut per illud alia necessaria explicemus, ita & hoc loco Apostolorum in rudimentis fidei enarrandis fecisse, ut ceremoniæ tunc temporis usitatæ & post observatæ in sensu incurrentis mentionem faceret, & tamen rem cum illâ Ceremonia conjunctam respiceret, vel ad quam ceremoniam duceret.

197. *Negari* nequit, Apostoli scopum esse, cum ad subtiliorem de Sacerdotio Christi cum Melchisede cho collato, doctrinam progredi vellet, Hebræos admonere, ne segnes essent, neq; tantùm in Elementis persisterent qua de causa etiam enumerat capita Elementaria quæ *συχῆα τῆς δεξιῆς τῶν λόγων τῆ θεῶ v. 12. & λόγον τῆς ἀρχῆς τῆ χειρῶ v. 2. Imò ἡμελιον v. 2. c. 6. vocat, quæ dicit, se hoc loco præsupponere quidem sed neq; in illorum expositione velle persistere, neq; suadere, quod Hebræi in his unice acquiescentes non ad eam perfectionem,*

aem, quæ in subtiliore divinarum rerum expositione confisteret, con-
tenderent, sed potius præcipere ut ad perfectionem ferantur. Non
ergò existimandum à dictis recedere voluisse Apostolum, & cum funda-
menta & quæ ex solo DE I Verbo ad Christum ducerent, proponere,
voluerit, ad liberas ceremonias easq; quæ pauco tempore durarunt, &
postea in Ecclesia deserunt, se contulisse, sed potius ad Elementa
Christiana semper & potissimum respexisse.

198. At ipsa Ceremonia Impositionis manuum, quomodocunq;
etiam capiatur, nunquam pertinuit ad *Ἱεμελίον* Christianismi. Ergò
non tam ipsa ceremonia hoc loco intelligenda, quam quod mentione
vel Occasione Vocis inculcatum fuit, tempore Pauli. Notum scil. erat
Pauli tempore quæ capita doctrina de Impositione manuum dicta con-
tineret, non aliter ac quando hodie Doctrinam Prædicamentorum ci-
tari audimus, non ipsas classes rerum tum intelligimus, quàm doctrinam
de Homonymis, Synonymis &c. Substantia, Quantitate, &c. Vel quan-
do libros *περὶ Φυσικῆς ἀποστάσεως* allegantur, Principiorum Corpo-
rum Naturalium, Motus, Loci, Temporis &c. doctrinam intelligimus.

199. Præterea quis credet, Ecclesiam ab Apostoli Catechesi rece-
fisse, & quædam Capita principalia vel substituisse vel omisisse. Ad
tempus quidem ob certas Causas doctrinam quandam suspendere fortè
potuerunt, sed prorsus Omisisse, vix probabile est. Atqui quænam do-
ctrina hæc fuerit, nullibili in scriptis fide dignis extat, quod indicio est,
non tam ceremoniam quam alia necessaria Paulum intellexerisse.

200. Contrà quam Doctrinam Ecclesia sanctè in initio fidei tra-
denda observavit, illam proculdubio neq; Paulus omisit Videbimus
autem statim, quid ex antiquitate eruere queamus.

201. Deniq; ipsa enumeratio Paulina non obscure nostram sen-
tentiam declarabit. Ponit enim post doctrinam fidei in DE UM, Do-
ctrinam de Resurrectione & Judicio. Aut ergo Apostolicæ traditioni
non conveniet doctrina, quam Symbolum Apostolicum nobis exhibet,
ut quod doctrinam de Ecclesia, quæ Communio Sanctorum &
Remissione peccatorum ad fundamentum & Articulos fidei referat
aut hos Articulos Paulus non præterit, quod posterius si non necessa-
rium, maxime tamen probabile est.

202. Et hanc ipsam meam Conjecturam confirmat, id quod su-
pra proposui, Apostolorum tempore non eo ordine fuisse scriptum

Sym-

Symbolum quo hodiè post Ruffini tempora in Ecclesia obtinuit, quod insuper antiquissima apud Patres & Concilia, Symbola confirmant.

203. Ad doctrinam ergo quæ nomine impositionis manuum, proposita Catechumenis refero Doctrinam de Spiritu Sancto, quatenus donis suis Ecclesiam fundat, conservat & beat, quorum donorum brevis delineatio, quod nimirum alia sint ministrantia, alia sanctificatio procul dubio tempore Apostolorum addita fuit.

204. Omnibus notum, erat imo videbant, & audiebant, quæ manuum impositionem Apostolorum consequerentur, ut novis linguis loquerentur, futura prædicerent, Evangelium, quod non sine divina virtute, licet sæpissimè summis infortunijs exponerentur, prædicarent. Occasione ergo sumpta ab impositione manuum, quæ in sensu incurrebat & nota erat omnibus explicarunt Catechumenis, per quem & cur hæc fierent. (Hæc enim duo sufficiebant ad rudiorum informationem) Nimirum Spiritum Sanctum velle colligere Ecclesiam per Verbum & Sacramenta, in qua qui crederent, baptizarenturq; communio esset quædam, ubi omnes fide remissionem peccatorum acquirerent seu justificarentur, qui si in Oratione & fractione panis seu Cœnæ persisterent, resurrexuri (si addendum hoc loco quod sequentibus verbis ab Apostolo recitatur) ad vitam & iudicio æterno absolvendi essent.

205. Licet ergo, ubi DEO visum fuit Ecclesiæq; constitutæ fuere, Spiritus Sancti extraordinaria illa effusio ad impositionem manuum desierit, illius locum tamen Catechumenis explicare & monstrare voluerunt impositionem manuum aliam, quæ non sine causa viventibus Apostolis in Ecclesiam introducta est, verboq; consignata, qua Ministræ Ecclesiæ fuere ordinati, cujus Paulus meminit in 1. ad Timoth. cap. 4. v. 14. quæ etiam nostra usq; tempora in Ecclesia permansit. Monebantur procul dubio occasione hujus Ceremoniæ, quod licet DEO non amplius placeret extraordinariè Ministros mittere, hos tamen mediatè à DEO vocari, illis committi Verbum & Sacramenta, per quæ Ecclesia una, sancta & catholica colligatur & conservetur, & in cujus communiōne justificarentur credentes, hoc est remissionem peccatorum consequerentur.

206. Quam doctrinam, Occasione manuum impositionis qua Catechumeni baptizati in Ecclesiam recipiebantur procul dubio & potestè inculcarunt, in Ecclesiæ enim recepti communionem, qui non do-

cerentur doctrinam de Ecclesia, cuius membra fierent? ad coenam admittendi, qui doctrinam de coena? Et huc refero *B. Hunnium*: Per manuum impositionem Confirmationem (non Pontificiam sed veterum) intellexit, (Apostolus) qua per manuum impositionem confirmabantur, qui fidei suscepta capita catechetica professi erant, eisq̄ benedicabatur, sicut hodie quoq̄ fieri in nostra Ecclesia consuevit. Quae manuum impositio in primitivâ Ecclesia cum miraculo visibiliter delabentiu in eos Spiritus Sancti saepe conjuncta fuerat.

207. De more Catechumenis manus imponendi omnes quidem, qui in hunc locum Pauli commentantur, Verba faciunt, sed pauci, imò nullus, qui jam ad manus est, loca Veterum profert. Non autem in testimoniis citandis prolixus ero, quod impositio manuum apud Catechumenos ante Baptismum in usu fuerit, quando promiserunt Episcopo piam vitam uti habet *Dionys* quam impositionem Catechumenis sanctificationem quandam putat *August. lib. de peccat. merit. & remissione cap. 26. & lib. 2. de Baptismo parvulorum cap. 37.* de illa etiam agit *Autor Constit. Apost. lib. 7. cap. 39. & Greg. Magn. homil. 39. Cyprianus Epist. 73. fol. 220.* sed de illa tantum unum vel alterum adducam, qua baptizati in Ecclesiam, cum qua etiam illa affinitatem habet, qua poenitentes, recepti fuere.

208. In codice Canonum Ecclesie Africanae can. 37: Qui apud Donatistas parvuli baptizati sunt, non dum scire valentes erroris eorum interitum: Et posteaquam ad aetatem rationis capacem pervenerunt, agnita veritate falsitatem eorum abhorrentes ad Ecclesiam DEI catholicam per universum mundum diffusam, ordine antiquo, per manuum impositionem recepti sunt, debere talibus suscipiendum munus Clericatus non impedire nomen erroris, cum veram Ecclesiam illorum putaverint ad fidem accendendo & ibi Christo crediderint, & Trinitatis Sacramenta perceperint, quae omnia vera & sancta, atq̄ divina esse certissimum est & in his omnem animae spem constitutam.

209. Concilium Eliberinum Canon. 38. & 39. Gentiles si in infirmitate desideraverint sibi manus imponi, si fuerit eorum ex aliqua parte honesta vita, placuit eî manus imponi, & fieri Christianos. Et Arelatense Can. 8. De Arrianis, qui propria lege sua utuntur, ut rebaptizentur, placuit, Si ad Ecclesiam aliquid hac heresi venerint, interrogent eos nostrae fidei Sacerdotes symbolum. Et si perviderint, in Patre & Filio & Spiritu Sancto eos baptizatos, manus tantum eî imponatur, ut accipiant Spiritum

SAN-

Sanctum. Videatur Cyprianus Epistol. 14. Augustin. lib. 5. contr. Donatist. cap. 23. Leo. Epist. 77.

210. Inter preces Catechumenis manus impositas Dionysius habet lib. de Hierach. Eccles. Rursus ille cum precatus est, benedicit, manusq; imponit. Et August. lib. 2. de baptis. Parvulorum Cap. 37. non unius modi ait, est sanctificatio, nam & Catechumenos secundum unum suum quendam modum per signum Christi & Orationem voluerunt quod sub manus impositione putat sanctificare. Significare autem voluerunt quod benedicerent illis orarentq; pro eis quibus manus imponebant teste Augustino lib. 3. de Baptis. contra Donatistas cap. 16. Quid aliud manus impositio nisi Oratio, & Hieronymus dicit contra Luciferianos Ecclesiarum hunc esse morem, ut baptizatis postea manus imponantur; & ita invocetur Spiritus Sanctus, Eo etiam Christi ex *εχειροθεοια* refero Marci. 10. 29.

211. Spiritus scil. Sanctus Spiritus precum est Zach. 12. 10. Occasione ergo hujus ceremoniae de Oratione informati sunt. Orationem enim in primis Dominicam Catechumenis explicatam extra dubium est, Unicum dictum hoc loco ex Augustino sufficiat ex Homil. 42. de Commendatione Orationis Dominice & ejus expositione: Symbolum ait, reddidisti, quo breviter Comprehensa continetur fides: Iam ut antea dixi vobis, quod ait Apostolus Paulus, quomodo invocabunt, in quem non erediderunt Rom. 10, quia ergo quomodo credatur in DEUM, & accepisti, & tenuisti, & credidisti, accipite hodie, quomodo invocatur DEUS. Ipse Filius, sicut audisti cum Evangelium legeretur, docuit discipulos suos, & fideles hanc Orationem Spem habemus obtinenda causa nostra, quando talis Juruperitus, nobis preces dictavit, sicut confessi estis, qui sedet ad dextram Patris, ipse est Advocatus noster, qui venturus est iudex noster. Inde enim venturus est iudicare vivos & mortuos Tenete ergo & Orationem hanc, quam reddituri estis die Sabbati novissimo, quo die baptizandi estis.

212. Quartum Caput doctrinae *ἀναστήσεως νεκρῶν* est, id est RESURRECTIONIS MORTUORUM Inter illos Articulos enim, qui ex ratione investigari nequeunt, & hic est, à Philosophis & Sadduceis oppugnatos, quod homines mortui & in cineres redacti per DEI Omnipotentiam aliquando surgere debeant, & cum hac doctrina sit maxime necessitaria, uti ostendit in 1. Cor. 15. hoc loco ad fundamentum doctrinae Christianae relata est. Si enim non est resurrectio mortuorum neq; Christus suscitatus est 1. Cor. 15. v. 14. Inde Chrysostomus in h. l. Resurrectio-

rectionis mortuorum. Hæc enim in Confessione & baptisate firmatur. Aliam rationem usurpat Theophylactus. Id enim, ait, cum baptizamur, per figuram prætenditur. Nam cum veluti ex aqua emergimus, tunc quidem resurrectionem fateri videmur, & mortuos resurrecturos asserimus.

213. Hanc Doctrinam Cateheticam ostendit consensus Symbolorum in Ecclesia usitatorum, ut unicus locus ex Chrysostomo Homil. 40. sufficere queat. Quum, ait, baptizaturi sumus, adjungimur & dicere jubemur. Credo mortuorum resurrectionem & super hac fide baptizamur. Nam istud, ubi cum cæteris confessi sumus, ibi in fontem descendimus latincum sacrorum Vid. August. de Catechis. rud. c. 7.

214. Ultimum deniq; Caput est doctrina *νεκροῦ & αἰῶν*. ÆTERNI JUDICII. Quæ vox quomodo reddatur dubium est. Quidam de damnatione intelligunt, ut Judicium æternum dicatur, quia æternum durabit poena in impios collata. Ita celeberrimus Dn. D. Gerbardus in Commentar. Concinnius est, ait, per mortuorum specialiter intelligere beatam resurrectionem ad Vitam, cui opponitur Judicium æterna damnatio, qualis antithesis est Job. s. v. 29.

215. Alij de Judicio ultimo intelligunt Et ita Theophilactus judicium æternum, id est, ait, quod perpetua quadam est allaturam sive bona sint illa sive mala & cruciatus. Et Haymo, Hannius, qui cum Riberi eleganter explicat, æternum vocari eò, quod ejus judicij sententiã nunquam in æternum retractanda sit. Neq; aliter Pareus, Marloratus. Hanc explicationem ergo utpote ad Veterum Symbola accedentem & nos recipimus verbis Augustini in l. de Catechizandis rudibus cap. 4. theses nostras concludimus. Quicquid narras ita narra, ut ille cui lo-

queris audiendo credat, credendo speret,
sperando amet.

Corrigenda.

Tb. 1, Doctrina Christiana tb. 8, Theophilus. tb. 12. non prima rudimenta tantum tb. 14. quod postea etiam apud Chrys. &c. Augustinum tb. 16, ἀναγ- & ἀναρχία tb. 40, addiscunt, 51, deleatur etiam & Matth. 9, 8. 18. destinatas habuerint | ponatur 99. deleatur nisi ad solos audientes vocem belles restringere, &c., de corona militis non 2. lib. 1. 100. audientes (non tamen ii. &c.) vocantur Catechetas studiosi deletis vocabulis reliquis Plura alia benivolus lector ipse corriget.

SOLI DEO GLORIA.

Sanctum. Videatur Cyprianus Epistol. 14. Augustin. lib. 1. cap. 23. Leo. Epist. 77.

210. Inter preces Catechumenis manus imposita lib. de Hierach. Eccles. Rursus ille cum precatus est, benedicit. Et August. lib. 2. de baptim. Parvulorum Cap 37. non est sanctificatio, nam & Catechumenos secundum unum solum per signum Christi & Orationem voluerunt quod subne putat sanctificare. Significare autem voluerunt quod benedicerentque; pro eis quibus manus imponebant teste Augustinum contra Donatistas cap. 16. Quid aliud manus impositione Hieronymus dicit contra Luciferianos Ecclesiarum hunc eorizatis postea manus imponantur; & ita invocetur Spiritus Christi ex egero. Deo refero Marci. 10. 29.

211. Spiritus scilicet Sanctus Spiritus precum est. Zione ergo hujus ceremonie de Oratione informati sumus enim in primis Dominicam Catechumenis explicatam et Unicum dictum hoc loco ex Augustino sufficiat ex Homilidatione Orationis Dominicæ & ejus expositione: Symbolum quo breviter comprehensa continetur fides: Iam ut antea ait Apostolus Paulus. quomodo invocabunt, in quem non eredit quia ergo quomodo credatur in DEUM, & accepisti, & testis, accipite hodie, quomodo invocatur DEUS. Ipse Filius, Evangelium legeretur, docuit discipulos suos, & fideles Spem habemus obtinenda cause nostre, quando talis Jurispræces declaravit, sicut confessi estis, qui sedet ad dextram Patris noster, qui venturus est iudex noster. Inde enim venturus vos & mortuos Tenete ergo & Orationem hanc, quam Sabbati novissimo, quo die baptizandi estis.

212. Quartum Caput doctrinæ ἀναστόσεως v. e. p. SURRECTIONIS MORTUORUM Inter illos Articulos fitione investigari nequeunt, & hic est, à Philosophis & Sadduceos, quod homines mortui & in cineres redacti per tentiam aliquando surgere debeant, & cum hac doctrina necessaria, uti ostendit in 1. Cor. 15. hoc loco ad fundationem Christianæ relata est. Si enim non est resurrectio in Christus suscitatus est 1. Cor. 15. v. 14. Inde Chrysostomus

